

Posam. štev. Din 1.—, četrtkova in sobotna številka Din 1.50 :—
 „TABOR“, izhaja vsak dan, razven nedelj in praznikov, ob 13. uri z datumom naslednjega dne. Stane mesečno po pošti D 12.50, za inozemstvo D 20.50, dostavljen na dan Din 14.—, na izkaznice Din 12.50.
 „NARODNI LIST“ (četrtkova štev. „Tabora“) se naroča kot tednik in stane mesečno 2 Din, četrtletno 6 Din, polletno 12 Din, celoletno 22.50 Din.
 Naročnina se plačuje v naprej.

TABOR

(NARODNI LIST)

Posam. štev. Din 1.—, četrtkova in sobotna številka Din 1.50 :—
 UREDNIŠTVO „Tabora“ in „Narodnega lista“ je v Mariboru, Jurčičeva ulica 4, I. nadstropje. — Telefon interurban šte. 276. — Rokopisi se ne vračajo.
 UPRAVA je v Jurčičevi ul. št. 4, pritičje desno. — Telefon št. 24. SHS poštno-tek. račun za „Tabor“ 11.787, za „Narodni list“ 12.853.
 Na naročila brez denarja se ne odziva. Inzeratne cene po dogovoru.

Leto: IV. (II). Maribor, četrtek 11. oktobra 1923. Štev: 230 (41).

Pred volitvami v oblastno in v srezke skupščine?

Maribor, 10. oktobra.

Po najnovejših vesteh iz Beograda se je vlada končno vendarle odločila, da tudi v Sloveniji likvidira pokrajinsko upravo in vpostavi samoupravo v mariborski in ljubljanski oblasti ter v novih srezih. Veliki župani bodo prevzeli posle oblastnih samouprav v Mariboru in v Ljubljani, namesto okrajnih glavarjev pa stopijo srezki poglavarji. Veliki župan seveda ne bo absoluten gospodar v oblastni samoupravi, ampak je v smislu zakona izključno in edino politični predstavnik vlade, ki jo predstavlja tudi proti oblastni samoupravi. Glavni in odločujoči činitelj v oblastnih in srezkih samoupravah je v smislu ustave ljudstvo, ki voli po zakonu oblastno skupščino ali po starem deželni zbor, in srezke skupščine ali po starem okrajne zastope. Iz oblastne skupščine se voli oblastni odbor (nekadaj deželni odbor), ki je izvršilni organ oblastne samouprave, izvršuje sklepe oblastne skupščine, vodi upravo oblastne samouprave in nadzira vse oblastne naprave in njih organe. Oblastni odbor mora biti vedno na poslu, tudi takrat, kadar oblastna skupščina ni zbrana.

Naloge oblastne samouprave so zelo obsežne. Zakon pravi o tem sledeče:
 1. oblastne finance, določanje oblastnega proračuna in razpolaganje z oblastnimi davčninami;
 2. gradbeni predpisi in oblastna dela: naprav lokalnih železnic, kanalov, mostov, cest, avtomobilskih in aeroplanskih svez, reguliranje potokov in hudournikov, odvrščanje nevarnosti od poplav, izkoriščanje prirodnih zakladov itd.;
 3. skrb za pospeševanje oblastnih gospodarskih interesov; poljedelstva, živinoreje, vinogradništva, sadjarstva, šumarstva, rečnega in jezerskega ribarstva, kova te tehnične poljedelske izboljšave;
 4. podpiranje obrti, industrije in zdravstva v okraju;
 5. upravljanje oblastnih imovin (pri nas spadajo med te zdravilišča v Rog. Slatini in Dobrni), upravljanje in ukoriščanje oblastnih ekonomskih podjetij;
 6. skrb za narodno zdravje v oblasti in vse naprave, s katerimi se pospešuje zdravstveno stanje v oblasti; upravljanje in ukoriščanje zdravilnih voda in vrelic, na katere bi dobile koncesijo od države;
 7. skrb za socialne naloge v oblasti;
 8. oblastne humanitarne naprave;
 9. oblastne prometne naprave;
 10. sodelovanje pri pospeševanju prometne v oblasti;
 11. sodelovanje pri strokovnem izobraževanju v oblasti (strokovno šolstvo);
 12. ustanavljanje in vzdrževanje hranilnic in kreditnih zavodov, naprav za vzajemno podpiranje in zavarovanje, skrb za prehrano naroda ob slabih letih in elementarnih nevarnostih;
 13. zbiranje in urejanje statističnih podatkov za potrebe oblastne samouprave;
 14. vobče skrb za pospeševanje gospodarskih in kulturnih nalog čisto oblastnega interesa itd.
 Kakor vidite, obsežno polje dela za samoupravne korporacije, ki bodo na vsak svojo naloge in jo bodo razumele. Naloge oblastne samouprave so predvsem gospodarskega, socialnega in kul-

Italofilska politika Albanije.

Rim, 10. oktobra. (Izv.) Včerajšnja »Idea Nazionale« prinaša obširen članek o politiki albanske države, ki ga prinaša o priliki odhoda nove italijanske razmejitvene komisije v Albanijo. V članku povdarja pisec prijaznost in prijateljske odnose med Italijo in Albanijo ter naglašja, da se mora vse, kar je albanskega, brez ozira na pogodbo iz leta 1913 priznati Albaniji. Albanija reklamira celo vrsto takih krajev in je napram italijanskim delegatom izjavila, da je pripravljena za to se žrtvovati. Članek povdarja nadalje, da je dolžnost Italije, da podpira albanske zahteve, ki so pravične

in potrebne za neodvisnost in svobodo albanske države. Italija ne sme pripustiti, da bi bila Albanija kjerkoli prikrajšana na korist Jugoslavije ali Grčije. S svojim postopanjem o priliki italijansko-grškega konflikta je Albanija dovolj jasno pokazala svoje prijateljstvo napram Italiji in zato je treba preteklost in dogodke v Valoni pozabiti. Današnji predstavnik albanske vlade je ponovno zastreljal italijanskim predstavnikom, da je odkrit pristaš Italije in da želi, da bi se vsa albanska politika orientirala v italijanskem smislu. Tudi drugi listi pri našajo razprave v tem smislu.

Zahteve Bolgarov v državi SHS.

Beograd, 10. oktobra. Iz Sofije poročajo, da so se včeraj med sejo jugoslovansko-bolgarske komisije oglašili pri predsedstvu komisije zastopniki Zveze bolgarskih begunccev iz Caribroda, Trna in Bosiligrada in so imenoma vseh Bolgarov, ki bivajo na tem Jugoslaviji pripadajočemu ozemlju, izročili obsežno spomenico. V tej spomenici zahtevajo: 1. Da se na anektiranem ozemlju zopet odprejo bolgarske šole. 2. Da se prebivalstvu dovolj popolna verska in cerkvena svobo-

da. 3. Da se dovoli prost in nemoten povratek vsem osebam, ki so se pred aneksijo izselile s tega ozemlja. 4. Da se opusti teroriziranje Bolgarov in poskusi raznarodovanja odpravijo. 5. Da se uredi preskrba prebivalstva z vsemi potrebščinami. 7. Da vlada redno in točno izplačuje pokojnino invalidom in vsem drugim vpokojencem. Ako bo beograjska vlada izvršila te zahteve — sklepa jo emigranti — ni več ovir za sporazum med bolgarskim in srbskim narodom.

Priprave Poljske za okupacijo Šleske in Danziga.

Poljski dementi.

Pariz, 9. okt. Vkljub vsem varšavskim demantijem se v informiranih francoskih krogih govori, da bo Poljska — čim nastane v Nemčiji revolucija — okupirala Šlesko in Danzig. Vojaške priprave so že izvršene. Načrt za okupacijo je odobren od francoskih vojaških krogov. Težkočo tvori le še nejasno zadržanje sovjetske vlade, ki menda v tem slučaju ne bi ostala mirna.

Varšava, 10. okt. (Izv.) Vsi poljski listi pišejo zelo začudeno nad vestjo, ki jo je razširil Reuterjev urad, da bo Poljska v slučaju revolucije v Nemčiji intervenirala. Uradna poročila ugotavljajo, da so vse te vesti brez vsake podlage in zlobno izmišljene.

DRŽAVNI PRORAČUN ZA L. 1923-24 PREDLOŽEN POSLANCEM.

Pooblastila za ministerstva. — Skrčenje ljubljanske univerze.

Beograd, 10. oktobra. (Izv.) Včeraj zvečer je finančni minister postavil članom finančnega odbora državni proračun za leto 1923-24. Kakor smo na kratko že poročali, znašajo vsi redni in izredni izdatki 10 milijard 844 milijonov dinarjev ter so kriti z enako visokimi dohodki. Vsi izdatki so razdeljeni na posamezna ministerstva. Čl. 256 fin. zakona vsebuje posebne določbe in pooblastila. — Podlaga proračuna tvori v glavnem finančni zakon za leto 1922-23. Razen tega je finančni minister pristavil še celo vrsto pooblastil za posamezna ministerstva, ki se nanašajo tudi na zakonodajo. Med najvažnejšimi je tudi pooblastilo prosvetnega ministerstva, da lahko ukine pravoslavno teološko fakulteto v Zagrebu in teološko in medicinsko fakulteto na univerzi v Ljubljani. Pravosodni minister se pooblašča, da lahko premesti po ukinitvi pokrajinskih uprav odvisne uradnike svojega resorata k pravosodnemu ministerstvu.

ZAROTA PROTI VLADI V BUKAREŠTI.

Krivi aretirani in priznali. Bukarešta, 10. oktobra. (Izv.) Glasom časopišnih vesti je napravila včeraj zvečer policija več hišnih preiskav, pri katerih se je našlo mnogo orožja in veliko drugega gradiva, ki kompromitira več uglednih oseb. Osem oseb, večino-

ma dijaki, je bilo aretiranih pod sumom, da so pripravljali atentate na nekatere ministre sedanje vlade. V mestu vlada vsled odkritja te zarote velika razburjenost. Minister notranjih zadev je radi tega izdal sledeči komunik: Včeraj zvečer je bila odkrita zarota, ki je namerala umoriti več ministrov. Krivci so bili aretirani in so večinoma znani antisemiti. Vsi so priznali svojo krivdo. — Preiskava je v polnem teku.

Samouprava Beograda, Zagreba in Ljubljane.

Beograd, 10. okt. (Izv.) V smislu sklepa vlade je minister notranjih zadev izdelal zakonski osnutek o samoupravi glavnih mest. Glasom tega zakonskega osnutka dobe mesta Beograd, Zagreb in Ljubljana posebne velike župane, ki bodo državni nastavljeni in bodo ob enem vršili tudi nadzorstvo nad občinskimi gospodarstvom. Imeli bodo pravico razpuščati občinski zastop ter imenovati gerente. V vsakem takem slučaju pa mora jo tekom treh mesecev razpisati nove občinske volitve.

BORZA.

Curib, 10. oktobra. (Izv.) Sklepni tečaj: Pariz 34.30, Beograd 6.55, London 25.42, Berlin 0.000003, Praga 16.80, Milan 25.50, Newyork 558, Dunaj 0.007875, žig. kroše 0.0079.
 Zagreb, 10. okt. Pariz 5.225—5.275, Šveica 15.40—15.45, London 3.92—3.93, Berlin 0.0075—0.00115, Dunaj 0.1205—0.1215, Praga 257—2.59, Milan 3.92—3.935, Newyork 85.75—86.50.

turnega značaja — in to je prvo in glavno za razvoj vsake pokrajine in vsakega naroda.

Koliko bi se bilo v gospodarskem pogledu v naši mariborski pokrajini ali oblasti lahko že obrnilo na bolje, če bi bila vlada zakonskim določbam že davno ugodila, vpostavlila oblastno samoupravo in če bi se bile že pred letom dni izvolile oblastne in pa srezke skupščine, katere bi bile v svojem delokrogu razvile blagodejno delovanje, ki bi pa bile obenem tudi močan činitelj v tolmačenju ljudskih zahtev napram osrednji vladi? Koliko danes upravičenih pritožb glede uprave bi že ne bilo? Koliko dobrega bi bilo že lahko izvršile oblastne in pa srezke skupščine.

Da se zakon ni doslej izvršil, se ima naše ljudstvo zopet zahvaliti slepi strankarski politiki klerikalecev, ki so s svojo trmo se zagnali v frazo o avtonomiji in nedeljivosti Slovenije in so s svojim pak-tiranjem z radikali in z Radićem do danes znali preprečiti izvedbo zakona o oblastni samoupravi v naši Sloveniji.

Ako so se radikali sedaj končno spametovali in nameravajo res razpisati volitve v oblastne skupščine, je to le njihova prokleta dolžnost nasproti ljudstvu. Dolžnost, da mu dajo možnost posluževati se pravic, ki mu grejo po zakonu in ki mu bodo omogočile, da si bo samo urejevalo svoje gospodarske, socialne in kulturne zadeve.

Naprednjake v naši mariborski oblasti pa opozarjamo na veliko važnost in pomen volitev v oblastno skupščino. Bolj kakor kedaj poprej je upravičen tokrat naš klic: naprednjaki, za oblastne volitve v skupno fronto, da si izvojujemo pri volitvah v oblastno skupščino, ki bodo morda že novembra ali decembra, ono zastopstvo, ki nam gre in ki si ga lahko priborimo, ako gremo v volitve pod pravilno devizo, da so oblastne volitve predvsem gospodarskega pomena!

Naša administracija.

Beograjski »Preporoč« je prinesel v eni svojih zadnjih števil pod naslovom »Obupanci« uvodnik, v katerem tako nazorno opisuje strašne razmere, ki vladajo v beograjskih ministrstvih, da se nam zdi potrebno, da ga tudi mi ponovno in tako omogočimo naši javnosti, da bo lažje razumela oni znani izrek: »Ima vremena«. »Preporoč« piše:

»To ni več centralizem, ampak neumno in nerazborito kopičenje dela v centru države, z namenom, da se nikdar ne opravi. Beograd je postal administrativni rezervoar za zbiranje aktov in spisov, katerih rešitve so življenskega vprašanja za poedince, grupe, društva, okrožja in cele pokrajine, zato da jih nihče nikdar več ne vidi. Ves administrativni proces je tak, da leže razne vloge, prošnje, pritožbe in predstavitve po cele dolge mesece v omarah nižjih uradnikov, ne da bi se sploh ekshibirale, dočim interesi zamaš čakajo na rešitev in pri tem obupujejo. Pa tudi če akti pridejo srečno do vpisa v ekshibit, stvar še ni rešena, ampak pričanja s tem komaj pravo romanje od referenta do šefa in do načelnika, kroženje po raznih uradih, dokler akti zopet ne obliče v kaki omari ali pa postanejo predmet dolgotrajnih pogajanj in kupčevanja. Če se pa kak akt izgubi celo do samega ministra, potem je več nego gotovo, da ne bo nikoli rešen.

Radi tega tavajo dan za dnem po Beogradu stotine obupancev, ki prihajajo intervenirati v svojih zadevah, za katerih rešitev so mesece in mesece čakali zaman. Ti nesrečniki posedajo po cele

knjeve in tedne pred raznimi ministrskimi pisarnami, pritiskajo na kljuko povsod, prosijo in rotijo vse od sluge do načelnika in ministra, držeč vedno roko v žepu, da v slučaju potrebe izvelejo historio in so pripravljeni v obupu prodati tudi svoje prepričanje in dušo, samo da bo akt rešen, da dosežejo to, kar jim je po ustavi in zakonih kakor nekaj samoumejnega. Nekateri so prišli v Beograd še poleti, sedaj pa naročajo od doma zimske suknje, kajti še vedno čakajo in bodo še morali čakati, da bo njihova »misija« dovršena. Brez šale »misija«, kajti iskane prošnje, pritožbe, predlaganje predstave, reševanje in »delo« za končno odločitev, neuradni pogovori in pogajanja, vse to dobiva resničnočasoma izgled nekeke politične misije.

Lahko si je potem predstavljati, kako vpliva vse to na inteligentnega človeka, kako ga ubija, kako ponižuje njegovo dostojanstvo, kako mu jemlje vse spoštovanje pred državno oblastjo in pred zakonom, kako mu omadežuje pojem pravice in morale. Saj mora biti pravi pravcati boj s predzniki in arogantnimi sloganom po hodnikih, na vratih in pred vratmi državnih uradnikov. Toda kaj mora pretrpeti še preprost človek z dežele? Pribliza se mu brezkončna vrsta raznih »posredovalcev«, ki mu izpraznijo žepo do poslednje pare ter ga vlečejo za

nos in mu lažejo dan za dnem, da bo dosegel kar hoče le če mu bodo oni »naklonjeni«. Z enim teh nesrečnikov smo imeli priliko včeraj govoriti; njegov obup pa je bil bolj smešen nego tragičen. Bil je eden radikalnih prvakov tam izza Save, goreč in nedostopen Velikosrb, ki je ves obupan in razočaran nad Srbstvom, ker bo ves njegov prestiž ubil nečuten administrativni centralizem »beograjske klike«. Stiriinajst dni se že potepa po Beogradu, trka od vrat do vrat, da bi dosegel rešitev čisto navadnih prošnji svojih volilcev iz Hrvatske, ki bi se radi preselili v Ameriko, toda zaman. Človek, ki se je doma ponašal, da so mu odprta vsa ministrska vrata, da doseže takoj lahko vse, ki je v svojem velikosrbskem in radikalnem besnilu sovražil uporne Hrvate bolj nego »Balkane«, ta človek pravi danes, da — imajo Hrvati prav!

In res, ono, kar dela današnji režim odvraten in mrzek, kar dovaja ljudi do obupa, ubija vero, voljo in veselje do dela v vsem narodu, kar pritiska kakor mora na dušo in zavest, to ni niti znanja politika, niti hrvatsko vprašanje, niti srbska hegemonija — to je sedanja strašna obupna administracija, brezprimeren škandalozen administrativni sistem, ki ubija državo s korupcijo in protekcionizmom!

Tako piše beograjski srbski list! Komentarja ni treba...

stranke. Zelo blizu ji je dnevnik »Kurjer Lwowski, v Varšavi pa podpirata njen program dnevnika »Kurjer Polski« in »Kurjer Poranny«, v Krakovu simpatizira z njo »Nowa Reforma«, od poznanskih dnevnikov je prijateljski razpoložen »Przeгляд Poranny«, v Lublinu pa »Ziemia lubelska«.

Politične vesti.

* Iz narodne skupščine. V seji 9. tm. se je nadaljevala razprava o zakonu o taksah. Govorili so: socialist Divac; Pucelj, ki je po govoru obenem z zemljoradniki zapustil skupščino; demokrat Marković, ki je zlasti ostro kritiziral takse na pritožbe proti volitvam ter sodne, šolske in cerkvene takse; Nemec Moser, ki je v nasprotju z izjavo v prejšnji seji dejal, da bodo Nemci glasovali za zakon (klici od vseh strani: Kaj ste zopet dobili, da ste si premislili?); končno še poročevalec Korić. Zakon je bil nato v načelu sprejet z 104 proti 64 glasovom. Zemljoradniki so bili odsotni.

* Ljubljana-Maribor. Pod tem naslovom je ljubljanski »Slov. Narod« dne 4. tm. objavil članek, ki pomeni, če je iskren, razveseljev prekrat v politiki tega lista. V njem priporoča gospodarski, kulturni in narodni solidarizem Ljubljane in Maribora, ko pravi: »Ljubljana in Maribor potrebuje čim največjega gospodarskega solidarizma, sodelovanja in medsebojne pomoči, in dalje: »Severna granica narekuje enako solidarizem in medsebojno pomoč na prosvetnem in nacionalnem polju.« To stališče smo mi zastopali vedno, tudi takrat, ko smo stali v najhujšem boju za mariborsko oblast ravno s »Slov. Narodom«. Tudi takrat smo zastopali z vso odločnostjo politiko sodelovanja obeh velikih središč Slovenije. Upamo, da bo »Slov. Narod« v bodoče in upamo tudi, da za gori navedenim člankom ni skrita pobožna želja, da bi mariborska pokrajina ne dobila svoje samouprave. Prepričani smo, da se bota Ljubljana in Maribor iskreno dobro razumela in medsebojno podpirala baš takrat, ko bosta imela vsak svojo samoupravo v okviru ustave in zadevnih zakonov.

Amerikanci in nova valutna banka v Nemčiji.

Berlin, 9. oktobra. (Izv.) Iz ameriških diplomatskih krogov doznava »Berliner Zeitung«, da je več vodilnih bančnih skupin v Ameriki pokazalo veliko zanimanje za uvedbo nove valute v Nemčiji. Pod gotovimi pogoji so te banke pripravljene prispevati z večjim kapitalom k ustanovitvi nove valutne banke pod državno upravo.

Naročajte

Jadransko Stražo!

Od kar pa je Kristo prestopil na vseučilišče, je pisal le nekolikokrat na leto in je zaključil svoja pisma z besedami: »Vaš Kr. Bjelokrovski«.

Čas je letel kakor na perotih in srečni Kristo je osuplo mislil na prepad, ki ga je ločil od njegove zibelke. Živel je sijajno in radostno v družbi svojih inozemskih tovarišev visokošolcev, in vedno več denarja je zahteval od krušnega očeta. Prav nič mu ni ugajala njegova želja, da bi se bil vrnil v domovino in posvetil svoje moči njenim koristim. Ko pa je konzul odločno ponovil svojo željo in mu zažugal, da ne da več denarja za študije, je mladeničeva objestnost vzklopila in je odgovoril staremu gospodu, da si ne da ničesar predpisovati in da bo pretrgal vse vezi z njim.

Stari konzul je bil preblagega srca in je tudi predobro poznal značaj balkanske mladine, da bi si to preveč jemal k srcu. Zastavil je bil ves vpliv, da je zalemu in pametnemu varovancu preskrbel diplomatsko mesto v Carigradu, ondaj, kjer je bil sam nekoč konzularni uradnik.

III.

Bolgari, ki zalajajo v Carigrad trgovat z janjčki in sviljo, so prinesli v vas, kjer je živel stari Petko Bjelokrovski — žena je med tem že umrla — veselo vest,

Poplava mariborske oblasti s Slomškaričami.

(Dopis z dežele).

Dodaj smo imeli hvala Bogu pri nas na bivšem Stajerskem med učiteljstvom najlepšo slogo in mir pred Slomškaričjo, t. j. klerikalnim učiteljstvom. Pač so bili med nami posamezni izvidi te importirane cvetke, vendar so se poizgubili in že pred leti se jim je izjalovila ustanovitve razdiralne klerikalne učiteljske organizacije pod lepim imenom »Slomškove Zveze«.

Klerikalcem je očitno sloga v naših vrstah bila trn v peti, zato so navse mogoče načine skušali od zunaj uvažati k nam Slomškarijo. V zadnjem času jim očitno gre na roko upliven činitelj pri prosvetni upravi v Ljubljani, g. višji nadzornik Gabršček, ki je prišel pod raznimi pretvezami pošiljati k nam na stajersko Slomškarijo iz Ljubljane in ostale Kranjske. Tako se jih je naenkrat pojavilo v šmarnskem okraju kar menda že pet, tudi vranski okraj in drugi čutijo že blagoslov tega uvoza Slomškarije, ki seveda ni podvržen carini. Naši fantje maturo in mlajši učitelji pa čakajo nekateri še danes na službe — na ljubo raznim slomškarskim učiteljicam, ki so brez vsakih zaslug in z nič boljimi sprilevali ponekod bile poslone na najboljša mesta.

Ali smatrajo nekateri gospodje pri prosvetni upravi v Ljubljani našo mariborsko oblast za ugoden teren za kolonizacijo Slomškarije?

Dnevna kronika.

— Nov udarec radikalskega režima. V proračunu za leto 1924 je med drugim v čl. 83 finančnega zakona pooblastilo za ministra prosvete, da odpravi medicinsko in tehniško fakulteto v Ljubljani. Proračun je bil 9. tm. razposlan poslancem. K stvari se povrnemo.

— Dvojje lepih posestev ob meji je na prodaj. Nevarnost je, da jih dobijo zopet Nemci v roke. Pojasnila daje naše uradništvo.

— Industrializacija Pragerskega. Pragersko se pričinja razvijati in bo postalo v prihodnjih letih važen industrijski kraj. Do razvoja in industrializacije bo Pragerskemu dopomogel v prvi vrsti novi premogokop pod vzožjem Haloz, katerega je prevzela nova Rusko-angleška družba ter gradi od Pragerskega do premogokopa 7 km dolgo normalnotirno železnico, ki je skoro že popolnoma dovršena. Po zahtilu strokovnjakov je v novem premogokopu, ki vsebuje najboljši premog (5000 kalorij) v Jugoslaviji, toliko plasti, da se bodo dale izrabljati najmanj 200 let. Družba dobiva te dni tudi že moderne stroje in bo v kratkem pričela obratovati s polno paro. Prihodnje leto namerava družba zgraditi tovarno za koks in plavže. Delo v prager-

da Petkov sin Kristo stannje na konzulat v Stambulu in da je odličen uradnik. Starca je ta vest radostno prestrašila in mu zalila oči s solzami. Kako dolgo ni slišal ničesar o svojem edinem sinu! In ni dolgo razmišljal in tuhtal, pa mu je prodal svoje polje, vzel na hrbet malo s kolačem kruha, si izrezal gorjast ter se podal na pot. Nepriznane vesele lje ga je malce pomladilo in njegovi kolci so bili krepkejši ko poprej. Ko je imel za sabo Balkan, mu je sree zadaj sibi bližajoče se sreče. Že je ostala zadaj Sipa in Dolina. Nestroho je vpraševal mimogredoče: »Ali je daleč Carigrad?« — »Daleč striček, daleč« so mu odgovarjali. Ob studencu si je umil razgoreto glavo in namočil opanke, ki so bili že trši od lesa. Nato pa je neumorno korakal dalje. Bilo je že v somraku, ko je zagledal v daljavi carigradske židovje.

Petkovo sree je hotelo počiti. Njegovi udje so bili utrujeni. Legel je na zemljo in zatisnil oči. Pred njim je plaval slika njegovega Kristoforja. Zoj nato pa ga je v slikoviti uniformi, kaj nato pa ga je zagledal kot kodrolasega fantka v galetih srajčki in z rdečimi lički. Sli belosivi srajčki in z rdečimi lički. Sli šal je prihajati ekvipažo in cingljati kraguljčke, — v nastopnem trenutku pa je šel mimo njega razposajeni, divji smeh... Vzbudil se je in je opazil, da je Carigrad blizu. Urno je skočil na noge,

Politično obzorje.

Ujedinjenje kmetijskih strank na Poljskem.

Nedavno so bili zaključeni dogovori poljske ljudske stranke »Wyzwolenie« in skupine poslanca Jana Domskega, ki je začetkom junija l. l. s 14 poslanci in 4 senatorji izstopil iz Witoševega kluba »Piast«. Šlo je za enotno kmetijsko stranko. Posl. Dombki je o teh pogajanjih izjavil sledeče: »Ujedinjenje obeh strank je star program, na katerem sem delal že več let. Že za časa ustavodajne varšavske skupščine sem pripravljat tla v utesnitvenje tega. Sem prepričan, da na Poljskem ni treba več kmetijskih strank, ki bi naj branile koristi istega družabnega razreda in ki so več ali manj vse enako demokratske. Razhajali smo se le v vprašanju politične taktike, nisimo se pa medsebojno napadali.

Ugoden trenutek za ujedinjenje je nastal, ko je Witoš koncem maja z desnico ustvaril skupno vlado in ko je skupina Domskega raditega izstopila iz kluba »Piast«. Neposredno nato je napravila ta skupina z »Wyzwoleniem« skupni poslanski klub v narodni skupščini (sejmu) in razdelili ste si posle v skupščinskih odborih. Na selu, med masami, ki pripadajo obeh strankam, je morala na tak način dozoreti misel združitve. Pred dobrim pol mesecem so se načelno sporazumeli o ujedinjenju. Obe stranki priredite 25. nov. skupno glavno skupščino, na kateri se bo odglasovalo oblikovanje enotnega kluba in enotne političnostanovske stranke. Skupni klub bo imel 61

poslancev in bo poleg kluba poljske ljudske stranke (Witoševe) najmočnejša skupina tudi v skupščini.

Nastane vprašanje, ali bo mogoče razširiti ta ujedinjevalni proces tudi na druge kmetijske skupine. Dombki se trudi, da bi to dosegel. Združiti hoče vse poljske kmetijske skupine, ki stoje na enaki idejni in moralni večini in imajo resne državotvorne cilje. Predvsem skuša pridobiti skupino Stapiuskega, ki ima res samo 3 poslance, pa igra v zapadni Galiciji resno ulogo. Dalje hoče doseči ujedinjevanje s takozvanimi ljudskimi sveti, ki delajo v glavnem v vzhodnih pokrajinah Poljske. Ni tudi izključen sporazum z onim delom Piastovcev, ki stoje na resnično demokratiški podlagi.

Dombki stoji na stališču, da se je treba naslanjati na široke mase kmetškega ljudstva (manjše in srednje kmete); za obrazovanje v resnici državotvorne, seriozne politične stranke pa je treba v njegovih vrstah tudi inteligence. Njeno sodelovanje smatra za potrebno.

Dombki stoji na stališču, da je treba Ukrajincem in Belorusom na podlagi ustave v okviru države dati vse pogoje za njih svobodni narodni razvoj. Zahtevati pa je od njih lojalnost napram poljski republiki.

Obe sedaj združeni kmetjski skupini imata na razpolago dva tednika v Varšavi »Gazeta Ludowa« in »Wyzwolenie«, ki sta oficijelna organa Ujedinjene

da postane srečen, sta oče in mati popustila.

»Kristo bo šel v šole; postane ugleđen, pameten mož in vajina tolažba na stara leta!« Tako so govorili sosedje. Stariši so se solznih oči poslavljali od svojega ljubljencea.

II.

Konzul je bil moder mož in je hotel, da bi v otroku vzgojil ljubezen do domovine in hvaličen spomin na stariše. Zato je poslal fantka najprej v bolgarsko šolo. Pazil je, da je pogosto pisal o četu in materi. Od časa do časa je priložil pismom svojega posinovljenca kako denarno nakazilo. Ko je mali Kristo končal domačo šolo, ga je konzul poslal v inozemstvo, da obiskuje znani licej. Prvo, kar je storil, je bilo to, da se je dal fotografirati v lepi licejski uniformi. To sliko je poslal starišem v daljino bolgarsko vas. Ali je slutil, s kakim ponosom so stariši kazali sliko »odličnega sina« slehernemu znanu in neznanu, ki je šel mimo njihove kočee?

V prvih letih so bila Kristova pisma obsežna; na koncu ni nikoli pozabil prištaviti: »Vaš udani sin Kristo.« Polagoma pa so postajala pisma redkejša in krajša, a na koncu je stalo: »Vaš sin Kristo

Odličen sin.

Bolgarsko spisač Aleko Konstantinov.

I.

Vaškega kratkokosrajnika Kristoforja Bjelokrovkega je čakala nenavadna sreča. Skozi vas se je peljal konzul in sicer v času, ko je bil deček spodobno umit in počesan in je sedel zadovoljno v materinem naročju. Solnce je zlatilo njegove kodre in lica ter odsevalo v dečkovih črnih očeh. Ko se je konzulov voz ustavil pred krčmo, je dejala mati otroku: »Teci urno, sinček, skoči k vozu in prost bogatega strica, da ti podari pet kopejk.«

Otrok je rado volje poslušal materino naročilo in si je zvedavo ogledoval voz in prtljago, dočim je konzulov pogled skoraj nehotе obličal na lepem kodrolasem fantku, čigar postava je vzbujala v njegovem srečnem živem spomine na lastno rodbino. Kaj ko bi tega prikupljivega beračka vzel k sebi in ga posinovlil? Ker sam nimam otrok, me puščava v moji rodbini ne bi več bolela! In kar je mislil, to je storil!

Konzul je dal poklicati otrokove stariše. Naslednje pol ure so se popolnoma sporazumeli. Stariši so se najprej obnavljali, ko pa so jih jeli nagovarjati sosedje in sorodniki, češ, pomagajte otroku,

skih plavžih bo mnogo cenejše nego v drugih v naši državi, ker bo pri roki najboljši premog, ki je za plavže potreben in katerega smo morali doslej uvažati.

— Nova železniška zveza Maribor-Zagreb. Kako izvemo iz poučenega vira, namerava država odkupiti novo, ravno kar dograjeno železniško progo Prager-eko-Majšperk, ki je sedaj last Rusko-angl. dr. ter jo podaljšati do Rogate in Krapine. Na ta način bi nastala nova direktna železniška zveza med Mariborom in Zagrebom, ki bi bila za tretino krajša kakor je sedanja preko Zidanega mosta. Iz Maribora v Zagreb bi bilo potem mnogo bližje kakor iz Maribora v Ljubljano. Bilo bi dobro, če bi se za to stvar zavzeli tudi naši gospodarski krogi in približili na pristojnem mestu, da se ostvaritev te ideje čimbolj pospeši.

— Trgovskim akademikom na znanje. Češkoslovaško-jugoslovansko združenje v Pragi se je obrnilo na Zvezo trgovskih gremijev v Ljubljani s predlogom, da bi se zamenjavali trgovski akademiki, ki imajo na tem interes, na ta način, da bi naši akademiki stopali v velika češkoslovaška trgovska podjetja kot enoletni praktikanti in obratno, da bi se boljše spoznavale medsebojne gospodarske prilike. Vsi oni gg. trgovski akademiki in event. tudi absolventi državne trgovske šole se opozarjajo na ta poziv, ki jim je v pisarni trgovskega gremija v Mariboru na vpogled, kjer lahko tudi oddajo svoje prijave.

— Glavna skupščina lekarniške zbornice. V sredo, dne 10. tm. se vrši v Beogradu v prostorih Rdečega križa letošnja glavna skupščina lekarniške zbornice, na kateri se bo izvolila nova uprava.

— Nov referent za slovensko ljudsko šolstvo. Z ukazom prosvetnega ministrstva je imenovan za učitelja v Beogradu z. Pavel Flere, ki bo ob enem referent prosvetnega ministrstva za Slovenijo. V kratkem bo imenovan tudi referent za Hrvatsko.

— Reorganizacija prodaje monopolnih artiklov. Uprava državnih monopolov namerava osnovati v vseh večjih mestih lastna (državna) skladišča, s katerih bo zalagala prebivalstvo z vsemi monopolnimi artikli, kakor tobak, sol, vžigalica itd. Dosedanje takozvane glavne zaloge bodo ukinjene.

— Povišanje brzojavnih pristojbin. Z odlokom poštne ministristva se zvišajo z 10. oktobrom pristojbine za brzojavke, določene v izvenevropske države. Pristojbina se računa v zlatih frankih. Za en frank se računa 20 Dinarjev.

— Propadanje našega rečnega brodarstva. Predvojna Srbija je imela jako slabo in šibko rečno brodarstvo, ki v kompleksu podonavskega brodarstva skoro ni prihajalo v poštev, po svetovni vojni pa je naša država dobila od Avstro-Ogrske in Nemčije večino podonavskega rečnega brodarstva in stopila tako na prvo vrsto. Brodarstvo je vlada izročila posebni rečni brodarški družbi, pri kateri je obdržala večino kapitala. Nesposobnost in korupcija s strani zastopstva države pa sta družbo in brodarstvo popolnoma ubila. Nad eno tretino rečnih

popravljal za silo obleko in se napotil proti neznanemu, slavnemu mestu.

Pred prvo turško kavarno se je ustavil, priklanjal gostom in jim jel pripovedovati o svojem sinu. »Zares si lahko ponosen, da imaš takega sina,« mu je dejal neki Turek in ponudil skodelico kave. Petko jo je naglo izpil, prižgal pipo in vprašal po konzulatu. Pokazali so mu ga in je čez kratko časa obstal pred palačo. Kurir ga je opazil z okna in hotel nagnati; šele ko je slišal njegovo ime, je postal prijaznejši. Peljal ga je v soho in mu prinesel čaj.

»Počakaj, starček, da se naš gospod vzbudi. Navadno vstaja pozno.«

»Je mar bolan?«

»Ne, ni bolan, toda tako je: odlični ljudje ostajajo dolgo v postelji.«

»Ha, ha, ha, moj sin je tako važna oseba, da govori samo s konzulom.«

»Čelo s pašami, pa z vezirjem tudi.«

»Ja, morda celo s samim sultanom?«

»Seveda, tudi s sultanom.«

»Ali pa je kaj pripovedoval o svojem očetu?«

»Meni ne, ker sem njegov služabnik.«

IV.

Zvonenje zvonca je naznanjalo, da se v milostivi gospod predramil. Komorni

ladij stoji izven obrata, ker jih nima kdo popraviti, pa tudi ostala rečna flotilja propada in bomo, kakor zatrujejo strokovnjaki, v kratkem, če se bo gospodarilo tako dalje, imeli mesto brodovja staro železo in iztrohneli les. Lansko leto je naše rečno brodarstvo tako propadlo, da nismo več na prvem mestu, ampak se je dvignila nad nas Rumunija, občutno pa sta se nam približali že — Madžarska in Avstrija. Sedaj ustanavlja vlada novo družbo, pri kateri bo udeležena z 51 odstot. kapitala, strokovnjaki pa trdijo, da tudi to ne bo rešilo propada naše rečno brodarstvo. Edin izhod bi bil po mnenju treznih ljudi, da bi država, ki nima sposobnih ljudi, izročila brodarstvo popolnoma privatnikom. To je nov dokaz sijajnega gospodarstva naše vlade, dokaz kako propade pri nas vse, česar koli se loti beograjska radikalna vladna čaršija.

— Odpoklic španskih čet iz Maroka. General de Rivera je glasom vesti iz Madrida sklenil, da odpokliče španske čete iz Maroka.

— Požar v sinagogi. Iz Kijeva javljajo, da je pričela tam goreti sinagoga v času, ko je bila polna občinstva. Nastala je strašna panika, v kateri je našlo smrt 60 oseb, ranjenih pa jih je 100.

— Romantičen samomor. Pariški listi poročajo o sledeči romantični ljubezenski drami, ki se je odigrala v malem mestecu Ribomont l'Anero. Občinski svetnik tega mesta se je do ušes zaljubil v mestno učiteljico. Ta pa za njegovo ljubezen ni imela srca. Vse njegove ponudbe je odbijala in se ga izogibala. Zaljubljeni občinski svetnik je poskusil z nepričakovanim napadom pridobiti srce ljubljene dekleta. Po noči je postavil k njenemu oknu lestvo ter vdrl v njeno sobo. Toda dekletova odločnost ga je prisilila, da je po isti poti šel nazaj. To ga je tako razkačilo, da se je na klinu lestve pod njenim oknom obesil. Drugo jutro se je njegovo truplo zibalo v lahni vetriči, trdosrečno učiteljico pa je bilo tako sram, da je brez slovesa pobegnila iz mesta.

— Največja država sveta. Kitajska, ima glasom zadnjega ljudskega štetja 437 milijonov prebivalcev.

Dopisi.

Kaj je s požarno branbo pri Sv. Lenu? Celo v Beogradu prišli so na to, da so v marsikaterih krajih požarne branbe prikrite protidržavne organizacije. To vedo sicer jako dobro tudi na našem okrajnem glavarstvu v Mariboru, zato se tem bolj čudimo, da je dozdaj naša požarna bramba pri tem glavarstvu takega zaščitnika, da se ni mogla od maja meseca naprej rešiti vloge, ki so jo napravili Slovenci brez razlike strank radi postopanja načelstva te požarne branbe. Ko je pogorela spomladi tovarna Josipa Piricha, se je pokazalo, da požarna bramba nikakor ni dorasla naloge, katero je ista prevzela napram občinstvu. Zato je prijavilo 36 Slovencev svoj pristop k društvu, k velikemu svojemu začudenju pa sploh niso dobili na to

sluga mu je nesel na srebrnem podstavku skodelico jutranjega čaja. Kurir je peljal starega Petka v zgornje sobane in na tistem ugibal, kako bi na najlepši način iznenadil gospoda z novico, da je dospel njegov oče. Potrkal je na vrata in ne da bi čakal odgovor, je vstopil naprej in potisnil starca v sobo, rekoč:

»Vaše milosti visokorojeni oče vas je prišel obiskat.« Kakor da bi tresčilo vanj, je odlični državni uradnik zapčil v došleca svoj srep pogled, spustil čašo iz rok, da je padla na tla in se razletela na koščke, nato pa je zarjul nad kurirjem: »Kako si drzneš takega berača pustiti v sobo?«

»Kristo... moj sin...!« je vzkripelo iz tresočih se prs ubogega, utrujenega starčka.

»Pelji ga ven in mu daj ta drobiž, potem pa glej, da takoj izgine!« je bruhnil sin znova in vrgel kurirju pest denarja.

»Kakor ukazujete, Vaša milost,« je dejal nekoliko preplašeno stari, izkušeni služabnik, dočim je odlični sin za svojim sivolasim očetom zaloputnil vrata in odšel v notranje sobane.

Pred starim Petkom pa se je mračilo in vedno bolj je legala tema na njegove blesteče nade... Poslovenil I-us.

prijavo od načelnika Karola Aubla nikakoršnega odgovora. Vsi so takoj čutili, da se boji Karl Aubl za nemški značaj svoje sedanje telesne garde, zato so se obrnili prizadeti na okrajno glavarstvo po pomoč in to z ozirom na okolnost, da požarna bramba ni nikakoršno privatno podjetje kakšnega krčmarja, marveč resna institucija, ki ima nalogo obraniti zlega vsakogar in da tedaj tudi nima pravice odklanjati sodelovanja onim, kateri hočejo to izpolniti. Na noben način pa ne more biti požarna bramba v naši državi nemško nacionalno društvo, s katerim se vzdržuje nemška organizacija. Čudom smo se tedaj čudili, ko je prejšnji glavar v tej zadevi odredil pred vsem neki nabor med onimi, ki so se prijavili in to v tej obliki, da si je dal po orožniških poročati, kdo izmed prijavljajočih prihaja v poštev k dejanski izvršitvi dela brambovca. To je pa bilo tudi vse, kar se je v tej zadevi dozdaj zgodilo. Z ozirom na stališče, katero zavzema napram požarnim brambam naše ministristvo, pričakujemo, da se končno ta za nas Slovence sramotni položaj proti naši požarni brambi temeljito spremeni in da bodo sedanje vodstvo okr. glavarstva našlo sredstva in pota, da dokaže g. Karolu Aublu, da nismo v Avstriji, marveč v Jugoslaviji.

Slovenigrade. Nedavno je prišel v naše mesto narodno delujoč uradnik. Nemčurjem se je posrečilo, da je že premeščen. Kaj poreče na to vojv. Luka in Ljubljani? — Pri preobratu je neki nemški šolj. Zdalj ga je podaril Orhu. Pine niti vežejo nemškutarijo in klerikalce.

Celjske vesti.

Prihodnja redna seja celjskega obč. odbora se vrši v četrtek, dne 11. tm. ob 18. uri. Na dnevnem redu so poročila iz posameznih odsekov. Prihodnje dni začne razpravljati finančni odsek tudi o proračunu za leto 1924.

Sokolsko društvo v Celju priredi v nedeljo, dne 21. tm. na Dečkovem trgu pred Narod. domom veliko tombolo, za katero vlada vsled izrednih lepih dobitkov že sedaj veliko zanimanje.

Klub celjskih naprednih akademikov je sklenil nadaljevati svojo prekinjeno predvojno kulturno delo, ki je ustvarilo že devet javnih ljudskih knjižnic širom Slovenije. V nedeljo dne 7. tm. se je izročila X. ljudska knjižnica javnosti v Dramljah pri S. Juriju ob juž. žel. Železi je, da slovenska inteligenca v današnjih desolantnih javnih razmerah moralno in gmotno dovolj podpre važno in koristno kulturno akcijo.

Novi celjski opat. Z vso gotovostjo se trdi, da bo v kratkem imenovan za celjskega opata minister n. r. dr. Anton Korosec. V celjskih verskih krogih vlada radi tega imenovanja velika nevolja, ker si celjsko prebivalstvo na tem visokem cerkvenem mestu ne želi prononsiranega politika, ki smatra celjsko opatijo kot nekak refugium iz političnih neuspehov, ampak tolerantnega in le za cerkev vnetega moža, ki bo posvetil vse svoje zmožnosti in življenje moralni in etični povzdigi prebivalstva. Lahko smo pa prepričani, da bodo pri tem imenovanju merodajni zopet zgolj politični motivi.

Pogreb ge. Olge Poljančeve v Celju. V ožjem krogu prijateljev in znancev so pokopali v torek, dne 9. tm. na celjskem mestnem pokopališču go. Olgo Poljančev, soprogo g. dr. Ivo Poljanca, vladnega tajnika pri mariborskem okr. glavarstvu. Mestna občina, kjer je deloval g. soprog po preobratu kot gerent, in mestno uradništvo sta položila na prerani grob rajne dva krasna venca ter bila zastopana pri pogrebu po večji deputaciji.

Ljudsko vsenčilišče v Celju. Prvo predavanje v tekočem poslovnem letu se je vršilo ob lepi udeležbi občinstva v ponedeljek, dne 9. tm. ob pol 20. uri. Pregledno in zanimivo je predaval g. urednik Šimnic o Babilonji nekdanj in sedaj. Prihodnje predavanje se vrši čez 14 dni.

Operni večer v mestnem gledališču v Celju, ki se je vršil v ponedeljek, dne 8. in v torek, dne 9. tm., je privabil toliko občinstva, da je bila dvorana oba večera nabito polna. Gdč. Zika in g. Šimenc sta žela za svoje vsestransko dovršeno in melodično petje burno odobravanje. Občinstvo si želi še večkrat sličnih večerov in je vodstvu gledališča za izredni umetniški učinek odkrito hvaležno.

Orlovska akademija

v Götzovi dvorani, prirejena ob priliki blagoslovljenja prapora mariborskega Orla pri njegovi 15-letnici, je nudila več, nego običajno obeta Orel. Mnogo je k temu pripomogla pač tudi vrsta, ki je nastopila letos na zletu Mednarodne zveze katoliških telovadcev v Parizu. Ona sama je imela od 15 sporednih točk 3 točke. Pa preglejmo spored — sine ira et studio!

1. »Vsi Orli smoo. Odsekove simbolične proste vaje članov. Ob prihodu je motilo gledalec-telovadca pretirano mahanje z rokami zlasti enega telovadca. Izvajanje gibov — za akademijo odločno prenestavnih — še dobro, a skladnost pri tako malem številu telovadcev — 8 jih je bilo — pomanjkljiva. Novo je morda, da so se izvajale vaje na petje zbora za kulisami.

2. »Jesensko rajanje«. Orličice — 18 po številu. Da vprašam takoj: kakšna razlika je med njimi, gojenkami (6. točka) in naraščajnicami (12. točka)? Ali se ločijo te kategorije po starosti, ki je edina merodajna za ločitev? Opaziti tega ni bilo. Ali so razna imena le radi lepšega? — Točka 2. sama na sebi je sicer ljubka, tudi izvajanje ni bilo slabo, toda za akademijo je prenestavna: korakanje v izmenskem koraku, nekoliko obratov, dviganje in puščanje rok. Primerno za šolsko prireditev deklic 1. razreda.

3. Pariške proste vaje »vzorne vrste«. Lep je bil pogled na krepka, dobro sorazmerno razvita telesa. Odveč je bilo štetje pri — pomniti! — mednarodni vrsti. In niti tu ni bila skladnost brezhibna, — v II. sestavi vsekakor boljše nego v I. — dasi so bili gibi v I. zelo, v II. pa tudi prilično lahki. Neodpustljiva tehnična napaka »vzorne« vrste sta bila izrazito ženska giba rok koncem II. sestave.

4. Simbolične vaje članic na pesmi B. Jablonskega »Tri dohy země české. Ponesrečeno! III. sestava simbolizira bratstvo, morne boje; brat je proti bratu potegnil meč itd. To vendar ni za telovadke! Njim se dobro prilega le IV. sestava, ki simbolizira umiranje rodne grude pod tujim jarmom, kvečjemu še I. in VI. sestava. Ostalo zahteva izvajanja po moških. Nekoliko je v II., IV. in VI. sestavi podobnosti s Hofmanovimi osiješkimi sokolskimi vajami. — Motilo je glasno štetje; skladnost v V. in VI. je bila zelo pomanjkljiva, poprej bolja. Prihodni odhod pri nekaterih članicah premoški.

5. »Pesem makabejskih bratov« — simboliziran deklamatorski zbor. Nič telovadnega. Dramatično sem premalo verziran, da bi se drznil oceniti deklamacijo in simbolizacijo.

6. »Konjicki«. Otroški rajalni motivi. (Gojenke.) Ali bi ne bilo to primernejše za moško deco? Sicer pa zelo enostavno; zopet nič drugega nego izmensko korakanje z nekoliko rajalnimi kompozicijami. Kljub temu pomanjkljiva skladnost. Sicer pa se mnogo od dece ne more zahtevati. Kot načelnik bi si vsekdar ne upal te točke dati na akademiji.

7. Boks — le 4 člani, na godbo. Izvajanje ni bilo slabo; vendar sem videl nekoč sokolski naraščaj izvajati boks brez godbe z večjo skladnostjo. II. sestava je bila tehnično nekoliko ponesrečena (broj n. pr. nista pravilno kriti).

8. Slavnostni govor odposlanca Jugoslovanske Orlovske Zveze dr. Mecgerja: Ni mu bilo oporekati, dasi ni baš res, da bi bili mariborski Orli 15 let izpostavljeni zasramovanju in trpljenju. Rado veden sem, kaj poreko radikali v Srbiji, ko bodo izvedeli, da namerava Orlovstvo — po govornikovi izjavi — razširiti svoje delovanje na vso Jugoslavijo. Spoštujem govornikov svetovni nazor in le želim, da bi si njegovi bratje vzeli k sreči besede, ki jih je govoril: Izrazil je zahtevo, da bi jugoslovanski Orli v Mariboru delali »u korist vere, naroda i države« kao pravi krščani-Jugoslaveni.

9. Vaje na bradlji. Opaža se hvale vredno stremljenje po izpopolnjevanju. Vaditelj nekoliko nespreten, ker zadržuje telovadce pri izvajanju vaje (skroka). Stojte na bradlji — razen pri 1 telovadcu — zelo nesigurne.

10. Proste vaje z venčki — mladenke (t. j. 14—18 let.) Tehnično ponesrečeno: gracioznosti, glavne stvari pri ženskih vajah, malo, gibi sekani. Izvajanje bi potrebovalo še precej piljenja. Videla se je dobra volja.

Mariborske vesti.

Maribor, 10. oktobra 1925.

m Brez stavbenega načrta. V vsakem mestu v Evropi gledajo stavbeni uradi na to, da se mestne ulice uravnajo in regulirajo, da dobi mesto čimlepši izgled, le pri nas v Mariboru se za to, kakor izgleda, nihče ne zanima. Ne zida se mnogo, pa še to, kar se zida, se zida brez vsakega sistema, kakor se komu slučajno zljubi. Pred frančiškansko cerkvijo bi bili dobili, če bi se bila palača Zadržne gospodarske banke zidala ravno in ne postrani, lep in precej obsežen štirioglati trg, ki bi bil mestu v okras, kadar bi tudi na mesto sedanje Spatzekove gostilne prišla lepa nova stavba, pomaknjena nazaj tako da bi tvorila enotno ravno fronto z novo bančno palačo. Toda bilo ni nikogar, ki bi bil na to mislil in tako je postal Maribor zopet bogatejši za en trikoten zveržen trg, katerih imamo itak že preveč. Toda kar je in se ne da več predrugačiti, pač pa se da pravočasno preprečiti nov nestvor, ki nastaja na vogalu Ciril-Metodove in Aškercove ulice, kjer zida mestni stavbenik Kiffmann neko novo stavbo. Po kolih, ki so že postavljeni izgleda, da se ne misli nova stavba zgraditi tako, da bi tvorila z vsemi ostalimi hišami v ulici enotno fronto, ampak za najmanj pet metrov bolj nazaj. Ali res nihče pri mestnem stavbnem uradu ne uvidi, da je naravnost neodpustljiv greh pokvariti sedaj res lepo ulico z — novo stavbo. Upamo zato, da se bo vendar še kdo našel ter uredil to stvar tako, da izgled mesta ter najlepšem delu mesta pred parkom ne bo trpel.

m Ljudska univerza. V petek dne 12. tm. bo predaval g. Tomo Knez, visokosollec iz Ljubljane o razvoju in pomenu svetovnega jezika. Vsi, ki se zanimajo za to važno vprašanje, naj se predavanja gotovo udeležijo. Vstop prost.

m Obmejna konferenca v Mariboru. Glasom poročil beograjskih listov se sešane v drugi polovici oktobra obmejna konferenca v Mariboru, ki bo razpravljala o reorganizaciji obmejnih prometnih in o rešitvi drugih perečih obmejnih vprašanj. Pozivamo zlasti vse obmejne občine, da pravočasno sporočijo svoje želje in pritožbe glede obmejnega prometa občinskemu tajništvu JDS v Mariboru, Cankarjeva ulica 1, bodisi ustmeno ali pisмено v svrhu predložitve na merodajno mesto.

m V znamenju časa. Osobje okrožnega sodišča je o priliki smrti sodnega sode Fardo Plesničarja nabralo 575 D in mesto nabave venca na grob, izročilo na brati znesek pokojnikov vdovi. V isti namen med g. odv. in odv. vodečim uradnikom nabrali znesek 1140 D se je obenem tudi izročil omenjeni vdovi. Vdova Kati Plesničar se blagohotno g. glavarstvom za izdatno podporo iskreno zahvaljuje.

m Predaja prehranilnega urada. Kar smo včeraj poročali, bi se bila imela včeraj vršiti predaja premoženja prehranilnega urada pri okr. glavarstvu pristojnim okr. odborom. Danes pa izvečimo, da se to ni zgodilo, ker je dr. Pfeifer predajo odklonil, češ da ni vse urejeno. Čujemo na drugi strani, da prizadeti činitelji z vso odločnostjo zahtevajo, da se ukaz pokrajinske uprave izvrši.

m Razširjevanje. K notici pod tem naslovom smo prejeli sledeči popravek: Ni res, da sem imel že 11. septembra dekret za dr. Lajšiča v rokali, in ni res, da mu je odhajal k poroki na Koroško, nisem izročil, resnica je, da je takratni vodja okrajnega glavarstva vladni tajnik Počanec ta dekret neposredno sprejel od pokrajinske uprave šele 20. septembra in res je, da mi jaz tega dekreta nisem znal, sem jaz dr. Lajšiču poslal dekret v poslan privatno prepis dekreta dr. Lajšiču. Tudi ni res, da je dr. Lajšič vložil »prosebo, ki so skušali oblatiti njegovo da dolej ni vložena nikaka taka tožba na in včasni vodja okrajnega glavarstva: dr. Vilko Pfeifer.

m Dr. Pfeifer bombardira. Na drugem mestu objavljamo »uradni« popravek dr. Pfeifierja, ki nas je pričel zopet bombardirati kakor svoji čas za časa volitev.

Ponovimo, kar smo že včeraj ugotovili: da je za nas zadeva dvoboja dr. Pfeifer — dr. Lajšič do sodnijske obravnave končana.

m Odiranje. Z ozirom na našo notico pod gornjim naslovom v eni zadnjih števil nas obvešča tvrdka Wögerer, da prodajalec hrenovk v vinotoku »Racerdvor« ni njen nastavljenec in da le kupuje pri njej klobase po isti ceni, kakor vsak drugi kupec. Zato tvrdko ne zadene oči tek glede odiranja.

Narodno gledališče.

Predstava 5. Sezona 1923-24. Abonement C. V sredo 10. oktobra ob 20. uri.

Gostuje Zdenko Knittl, član zagrebške opere.

Zlatorog

Opera v treh dejanjih s predigro (4 slike). — Po Rudolf Baumbachovi pesnitvi napisal Richard Brauer. — Poslovenil Cveko Golar. — Vglasbil: Viktor Parma. — Dirigent: ravnatelj opere Andro Mitrovič. — Režiser: Pavel Rasberger.

O S E B E:

Mati Katra, krčmarica ob Sosem Mitrovičeva mostu Vladimirova Jerica, njena hči Knittl k. g. Janez, lovec iz Trente Kogejeva Špela, planšarica Kogejeva Jaka, stari pastir Skrbinšek Tonde, mlad lovec Govorov Marko Urvalek Antonino Trgovca iz Benetk Tovornik Učitelj

Fantje in dekleta, strelci, šolski otroci, godci, bele žene, vile in cvatlje. — Plesne točke z elroci nastudirala Anica Mitrovič. — Predigra se vrši na Komnu; prvo dejanje pred krčmo ob Soči; drugo v gostilniški sobi v krčmi ob Soči in tretje v kraljestvu Zlatoroga in belih žen.

Med izvajanjem vstop ni dovoljen.

REPETOIRE:

Sreda, 10. okt. Zlatorog, ab. C.
Četrtek, 11. okt. Zaprt.
Petek, 12. okt. Rodoljubci, Ab. B.

»Zlatorog«. Opozorjamo cenj. občinstvo na današnjo reprizo opere »Zlatorog«, ki je imela včeraj jako lep uspeh. Predstava se vrši za ab. C. in je še več lepih parternih sedežev in lož na razpolago.

»Rodoljubci«. V petek se vrši premijera Sterija Popovića veseloigra »Rodoljubci«. Jovan Sterija Popović se je rodil 1. jan. 1806 v Vrhu v Banatu. Že v zgodnji mladosti je prijel za pero in se je v zrelejši dobi razvil v pravega književnika in postavil takorekoč temelj srbski drami in komediji in se v komediji tudi povsnel do prvega tedanjega pisatelja. Preko mnogih karakternih komedij je prešel Sv. Popović na splošno komedijo, v kateri ne riše samo poedinice, ne samo enostranske strasti, ampak ljudsko dušo. Posebno vrednost v tem žanru zavzemajo »Rodoljubci«, satira lažnjivega, frazeološkega patriotizma, slika vsega onega, kar se je iskalo kot lažnjivo in površno v srbskem življenju za časa burne dobe 1. 1848, v katerem se komedija vrši. — Predstava se vrši za ab. B. a je še več lepih parternih sedežev in lož na razpolago.

Kultura in umetnost

x Zlatorog. Z zadovoljstvom moramo zabeležiti srečno uspešno sinočno premijero te najnovejše Parmove opere. Muzikalno vodstvo, režija, solisti, zbor, balet, dekoracije, vse zasluži priznanje. Proizvajalo se je z vidnim zanimanjem in veseljem. Uspeh je bil vsled tega tudi zelo lep. Po poedinah dejanjih, osobito po prvem dejanju, so bili poklicani glavni predstavitelji, s skladateljem, dirigentom in režiserjem vred, nešteto pred zastor. Tudi libretist, g. Brauer iz Dunaja, je bil deležen zaslužnega priznanja. Bil je prav zadovoljiv začetek letošnje glasbene sezone; natančneje poročilo pa si pridržujemo za današnjo reprizo. HD

x Knjige »Slovenske Matice« so do spele. Mariborski člani naj jih dvignejo pri poverjeniku g. R. Pleskoviču (Strossmayerjeva ulica 26) proti doplačilu 10 D in poštadini 1.30 D. Obenem se bo biral članarina za leto 1923 v znesku 30 D.

x Cankar v nemščini. Nedeljska »Prager Presse« prinaša Glonarjev nemški prevod lepe Cankarjeve črtice »Bebec Martin« iz zbirke »Podobe iz sanj«. Ne-

deljska »Prager Presse« je objavila že več prevodov iz Cankarja.

x Umetniška šola »Probuda« na teh. srednji šoli v Ljubljani. Pouk na umetniški šoli se prične dne 25. oktobra vsaki dan popoldne in zvečer. Par dni poprej se pa odprla šolska razstava, vsebujoča dela slušateljev prejšnjega šol. leta. Med razstavo in takoj od 20. oktobra dalje bodo pa vpisovanje in sprejemanje dam in gospodov s primerno šolsko izobrazbo na teh. sr. šoli (prejšnja obrtna) pritičje desno. Slušateljem je treba plačati primerno ukovino (honorar) in vpisnino, katere višina se bode v kratkem določila in bode razvidna na šolski deski in pa pri vodstvu šole. Znižanje honorarja ali pa celo brezplačno izključeno toliko časa, dokler prosilec ne kaže sposobnost in pridnost na šoli, obenem tudi dokaz, da je nezmožen plačevanja. Šola bode obsegala vse predpogoje akademične izobrazbe, ter zabeležuje ta šola že 4. leto šolskega obstoja. Učitelj. zbor sestoji iz najboljših strokovnjakov, umetnikov in znanstvenikov. — Poučevalo se bode: risanja in slikanja portreta, akta, draperije i kompozicije, dalje narodna ornamentika in grafika. Predavanja, anatomija, perspektiva, arhitektonsko oblikoslovje, umetna zgodovina, razvoj naše ljudske umetnosti, barvna kemija in barvoznanstvo. Pozneje se bodo otvorili še posebni tečaji za fresko in drugi, iz umetniških panog prepotrebni za nadaljnji kulturni razvoj Slovencev. — Voditelj šole in šef šolskega oddelka Franjo Sterle, akad. slikar.

x Ruska visokošolska statistika. Glasom podatkov, ki jih je objavil sovjetski komisariat za prosveto, obstoji na ozemlju sovjetske Rusije in Ukrajine dvajset univerz. Država vzdržuje 17 univerz, troje pa se jih vzdržuje iz krajevnih sredstev. Razen univerz se nahajajo na ozemlju sovjetske Rusije še sledeče visoke šole: štiri socialno-gospodarske visoke šole, devetnajst tehničnih visokih šol, pet medicinskih visokih šol, dvanaest zavodov za višjo pedagogiko, šestindvajset kmetijskih visokih šol in 9 visokih šol za umetnost. Številke so lepe, a resničnost je dokaj žalostna (glej »Taborov« članek »Višje šolstvo v Rusiji«).

Zapiski.

Prezident Masaryk o cerkvi in državi. V Pragi se je te dni vršil kongre českoslovaških protestantov (evangelistov). Prezident Masaryk je sprejel deputacijo kongresistov, ki jo je vodil dr. Nikl. — Slednji je pozdravil prezidenta in dejal, da se českoslovaški evangeliki dobro zavedajo, da se verstvo ne sme mešati s politiko. So proti politizaciji verstva in zoper pocerkvenjenje politike, šole in države. Zategadelj si žele nove ureditve odnosov med cerkvijo in državo. — Prezident Masaryk jim je odgovoril: Gospoda! Razumem, da Vas veseli pridobljena politična svoboda in da cenite našo republiko. Zgodovina vaše cerkve je velika obtožba režima, ki je po besedah odličnega avstrijskega pisatelja moral duha države s tem, da je verstvo in cerkev podredil staremu absolutizmu. — Soglašam z vami, da se verstvo ne sme mešati s politiko. Praktično to pomeni ločitev cerkve od države. Le na ta način bomo dosegli to, kar želite, da postane vera centralni činitelj v življenju, da daje javnemu in političnemu življenju cilj in vpliva nanj v pravem krščanskem duhu. Češka reformacija nas uči, da ima vera svoje naravno težišče v priznanju ljubezni do bližnjega, tem temelju slehne pravne in moralne. Češka reformacija je docela pravilno težila k naravnemu prerodu. Naj to povem kratko: Kdor laže in dela nasilje, nima in ne more imeti prave vere. Povdarjanje ostalih verskih prvin — vere v nadčutni svet, organizacija cerkvenih obredov itd. — ne zadostuje. Držim se besed sv. Janeza, ki pravi: »Kdor ne ljubi svojega bližnjega, ki ga vidi, ne more ljubiti Boga, katerega ne vidi«. Masarykove besede zaslužijo, da si jih prečitajo ljudje, ki pri nas toliko govore o oblasti cerkve nad politiko, šolo in državo, ki pa s svojim oznanjevanjem nestrpnega sovraštva kažejo, da jim je vera zgolj šiba ali policijski paragraf, s katerim hočejo strahovati ljudstvo.

Gospodarstvo.

Ta je za kmeta dober...

Tako navadno govori naš kmetijski oče, ko določa svojim sinovom poklic, o nemu, ki kaže najmanj duševnih zmognosti. Star slovenski običaj je, da mora najbolj nadarjeni sin, ali radi ponosa očeta, ali pa na prigovarjanje duhovništva in učiteljstva v šolo, da postane »gospod«. Pri dekletih ni mnogo boljše. Že v šolski dobi govore ljudje: No, ta pa ne bo za kmeta, če je kmeter od narave obdarjena z lepšimi oblikami in duševnimi zmognostmi. In vendar je to velik greh, storjen kmetijskemu stanu.

Kar se tiče nadarjenosti, je sicer popolnoma pravilno, da se take otroke pošlje v šolo, kjer se naobrazijo, vendar pa je krivica, da se s tem odtujijo kmetakemu stanu in se jih nekako posili vzgoji za gospoda, da bi marsikateri hvalil v poznejših letih Boga, če bi mu bilo usojeno, ostati na domači kmetiji, mesto, da se ubija po svetu za kruhom. Na deželi se na splošno popolnoma prezre, ali otrok tudi sam kaže veselje do študiranja. Če pa tega ni, pa tudi vse duševne zmognosti nič ne pomagajo. Nasprotno pa lahko veselje do učenja nadomesti pomanjkanje duševnih zmognosti.

Če bi se to vedno in povsod upoštevalo, bi ostala kmetakemu stanu ohranjena marsikatera bistra glava, ki je tudi kmetu, zlasti dandanes potrebna, tako pa se izgubi v kopici uradništva. Tako pa se že v zgodnji mladosti govori otrokom, češ, ti si za kaj boljšega ustvarjen, kakor za kmeta. Ko otrok doraste in pride čas, ko se je treba odločiti za ta ali oni poklic, se otrok domislija teh besed in zdi se mu, da je res nekaj boljšega, dočim je za kmeta sposoben »vsak tepec«. In tako študira, da bi po svoji vesti mnogo raje ostal doma na kmetiji.

Zato je treba vedno in povsod pobijati nepravilno naziranje, da kmetu ni treba imeti učene glave, ampak mu zadostujejo močne roke. To je popolnoma napačno in zgrešeno naziranje. Kmet mora dandanes delati ne samo z rokami, ampak tudi z glavo, če hoče umno gospodariti in napredovati. Noben poklic ne temelji na tako globoki znanosti, kakor ravno kmetiki. Pravzaprav je največji učenjak za kmeta še vedno premalo učen.

V naprednejših državah je že malo kmetov, ki bi ne imeli vsaj par letnikov visokih šol. Pri nas pa lahko na rokah preštejemo kmete, ki so dovršili vsaj meščansko šolo in zelo redko so posejani oni, ki so dovršili kako kmetijsko šolo. Za povzdigo našega kmetkega stanu je potrebno strokovno šolanje in zato bi kmetiki oče ne smel govoriti pri izbiri poklicov svojim otrokom: Ta je »dober za kmeta«, temveč, ta bo dovolj pameten, da se bo izšolal za dobrega kmeta!

Slaba kravja reja.

Kakor moramo danes pospeševati našo živinorejo z dobrimi plemenjaki, ravnotako jo moramo izboljševati tudi z rejo dobrih plemenskih krav. Žal, da je ta reja po mnogih naših krajih še tako zapostavljena in slaba.

Če nimamo neposrednih in velikih koroisti od krave, pa omalovažujemo njeno rejo in jo zanemarjamo. Posledica tega pa je, da take živali potem še slabše morejo in dajejo sploh malo užitka. Posebno tam, kjer ne gre mleko sproti v denar, se za to rejo vse premalo zanimamo.

V mnogih primerih smo sami krivi, če krave ne dajejo pravih koristi. Marakje pri nas bi se dali najti potrebni pogoji za bolj uspešno mlekarstvo, pa se v tem pogledu nič ne stori. Treba bi bilo le nekaj truda in vzajemnega dela in lahko bi se odprle ugodne prilike za prodajo mleka in mlečnih izdelkov. Marsikje bi bila prilika za mlekarstvo podama, pa se premalo brigamo za boljšo rejo. Premalo skrbimo, da bi dobile živali, kar jim gre. Kravja reja mora biti močna (intenzivna), da bo kaj uspeha. Krava molze pri gobcu! Od same slame in tištih zjedij, ki ostajajo drugi živini in ki se pri nas pomečejo kravam, ne more biti dosti mleka. Krava potrebuje redno dobro in točne stregbe, rednega pokladanja in zadostnega napajanja. Brez zadostne krme in vode ni mogoče na uspešno mlekarstvo.

Danes imamo po naši deželi mesta in trge in razna industrijska središča, ki

trpe na pomankanju mleka, in sicer po glavno iz tega razloga, ker je kravja reja slaba, navzlic tem, da se mleko dobro plačuje in da gre vse gladko v denar. Koliko več bi se dalo po teh krajih doseči, če bi se kravja reja izboljšala!

Krave nam koristijo v prvi vrsti z mlekom in s teleti. V mnogih razmerah bi nam lahko koristile tudi s svojim delom. Dobro rejena krava se veliko bolje počuti, če pride van in če hodi in dela, kakor da čepi leto in dan v hlevu. Ta izključna hlevska reja nam zlasti po naših slabih hlevskih kvari potrebuje uspeh tako pri molži kakor tudi pri zarodu, in vpliva neugodno tudi na zdravstveni počut živali. S primernimi gibanjem zunaj na pašah ali pa pri delu bi se užitek izdatno povzdignil. Mali posestnik bi se s kravjimi delom lahko marsikaj skoristil in bi mu to delo veliko več zaleglo kakor pa tista količina mleka, ki bi zaradi tega odpadla. Redil bi lahko v tem primeru nečnejša in boljše krave.

Prenehajmo torej s slabo rejo krav in kmalu se bomo prepričali, da nam dobra kravja reja največinese pri našem gospodarstvu.

Vinogradništvo.

NAVODILA ZA LETOŠNJO VINSKO TRGATEV.

Kakor vse kaže, lahko letos pridelamo saj deloma v vinogradih, ki se imajo kolikor toliko zdravo listje, boljše vino nego je bilo lansko, zlasti če se bomo ravnali po sledečih navodilih:

1. Počakajmo čimdalje s trgatvijo! Vsak solnčni dan pomnoži v vinogradih z zdravim, nepoškodovanim listjem količino sladkorja v grozdju vsaj za pol odstotka in zmanjša količino kisline za nad pol odstotka. V osmih solnčnih dneh smo tedaj napredovali za 4-5 kg sladkorja v vsakih 100 litrih pričakovanega mošta, kar je samo na sebi vredno 400 do 500 Kl ali pri litru 4-5 K. Ker je pa pomankanje in povpraševanje po dobrih vinih veliko, lahko računamo, da se bodo taki mošti, ki vsebujejo 4-5 odstotkov sladkorja več, ne samo za 4-5 K liter, temveč še dražje in sicer lahko prodali, medtem ko za navadno, kisló blago kupcev ne bo. V vinogradih, v katerih je grozdje začelo močno gniti, naj se pred glavno trgatvo podbira!

2. Sortirajmo grozdje pri trgatvi saj v dve kvaliteti, v dozorelo in v nezrelo! Ze dolgo ni bil razvitok grozdja po vinogradih tako neenakomeren, kakor letos. Takorekoč na vsakem trsu se najde grozdje, ki je skoro zrelo, poleg čisto zelenega in na pol dozorelega. Če to vse skupaj poberejo, bomo dobili slabo, kisló vino, ki se sploh ne bo dalo prodati ali pa za zelo nizko ceno. Če pa izberemo (sortiramo) najpoprej boljše, popolnoma dozorelo grozdje in ga posebej sprejemo in spravimo in se le potem potrgamo ostalo slabo in nedozorelo in nezdravo (po očitni napadenosti) grozdje, dobili bomo dvojne kvalitete vina, od katerih bomo ena izbora in se bo lahko drago prodala, druga slabša, pa vendar kot navadno namizno vino porabna, ki se bo lahko — ker smo za prvo skupili več denarja — precej po ceni prodala. S tem bo ustrezno i producentu i konzumentu, kateri slednji bo lahko navadno namizno vino pil precej ceneje. S sortiranjem grozdja v dve kvaliteti bi se torej ob enem omilila tudi vinska kriza, v kateri se nahajamo; zagradelj naj noben vinogradnik, ki mu je pri srcu naše vinogradništvo, pa tudi oni, ki mu gre le za lastno korist, za svoj lastni žep, to leto ne opusti sortiranja grozdja pri trgatvi in pridelovanja saj dvoje vrst vina!

3. Razsluzimo vinski mošt, predno začne vreti (kipeti)! Grozdje je začelo posebno v nezdravih vinogradih precej močno gniti in pričakovati je, da bo en del istega in sicer tudi v vinogradih, v katerih se bo podbiral, pri glavni trgatvi magnit. Toda, to nas ne sme plašiti! Tudi iz takega nagnitega grozdja se da pridelati dobro vino, le pri spravljanju se mora z njim malo drugače ravnati. Mošti iz nagnitega, ozir. nezdravega grozdja se morajo pred kipenjem razsluziti, to se pravi, mošt se mora od droži, ki so med tem sedle na dno in ki obstoje po večini iz plesni in gnilobe povzročajočih glivic, zemlje in druge nesnage, prečiti. To se zgodi najboljšo po preteklu 12-24 ur, predno začne mošt vreti.

Ta posel imenujemo razsluzenje, ker spravimo pri tem iz mošta gorej omenjene plesnobne in gnilobne glivice, ki tvorijo umazano, gosto, sluznato snov. Takim zasluženim moštom je treba potem dodati kakih 5-10 litrov ravno kipečega mošta iz zdravega grozdja na sto litrov ali pa še boljše, povreti ga je s čistimi vinskimi kvasnicami, ki se dobe za par kronic pri kmetijsko-kemičnem zavodu v Mariboru z navodilom o ravnanju. Iz gnilega grozdja naprešan mošt, s katerim se je postopalo na popisan način, daje vino, ki kvalitativno večkrat presega vino iz zdravega grozdja, ker vsebuje manjše kiseline. — Vinarski ravnatelj Pu. klavec.

—□—

Ameriške trte, ki dajejo vino.

Ko je nastalo prva povojna leta vsled padca naše krone in vsled neurejenih prometnih razmer veliko povpraševanje za vinom, je bila želja naših vinogradnikov, pridelati čim več mogoče brez ozira na kakovost. Vsled tega se je začela močno širiti Šmarnica (Noah) in druge naravnost rodeče vrste. V Slovenskih goricah so nekateri kar cele njive posadili s to vrsto, ki jih pa danes že izseka vajo. Danes imamo v vsej Sloveniji stotine oralov nasajenih s to vrsto.

Tudi jaz sem bil navdušen pristaš teh križank; iskal sem povsod nove vrste, želel jih preizkusiti in z veseljem sva delala z očetom poskusne vinograde. Nегоvala sva vse tako skrbno, da so v drugem in tretjem letu že dobili šparone in rodili. Razen več vrst belih direktnih producentov kot Noah, Elvira itd. imam zasajene tudi: Seibel, Alicante Terras, Li Acort, Riparia + Gamay Oberlin 595, in še več črnih vrst, ki pa sploh ne zaslužijo, da jih imenujem.

Lansko leto so prvokrat precej obrodile. Od vseh vrst se je najbolj izkazala še »Seibel«, ki ima res precej okusno grozdje. A že lansko leto, ko niti na listju ni preveč nastopala peronospora, se je na tej vrsti pojavila. Alicante Terras in Li Acort, te dve vrsti imata grozdje, kolega okus spominja tako močno na Američanke (Rupestris grozdje), da jih sploh ni omeniti več v našem vinogradništvu, ker sta poleg vsega še podvrženi peronospori. Riparia + Gamay ima še precej okusno, pa predobno grozdje. Isto se lahko reče tudi od raznih drugih vrst.

Letos pa je nastopila pri nas vsled vremenskih nezdol obična peronospora, ki je vse te vrste skoro brez razlike tako napadla, da je skoro polovica jagod uničena. Celo jagode od Šmarnice je marsikje napadla.

Zanimanja za ameriško-evropske križanke sem ozdravljen. Nobena teh peronospori. Riparia + Gamay ima še vendar še splošno priporočila, ni vredna prostora v naših vinogradih. Izjema bi mogoče bila le pri takih vinogradih, ki na vino ne polagajo posebne važnosti, ker ga porabijo doma. Dobroto Šmarničnega vina pa doseže količinski boljše jabolčnik. Da bi pa kdo sadil take vrste, ki jih mora navsezadnje vendarle škropiti, bi bilo pa nespametno; če že škropim, bom sadil cepljene vrste, ki prinašajo vino v pravem pomenu besede.

Večkrat sem bil prepričan, da bo mogoče najti slovečim mozem kakor Oberlin itd. direktno križanke, ki bodo imele vse prednosti ameriškega in evropskega trsa. Danes sem pa po neuspehih ki sem jih doživel, prepričan, da tega ni mogoče. Vsaj tudi n. pr. pri govedu ni mogoče združiti mlečnosti, moč in pitavnost v eni pasmi. Kar pri križanju od druge pasme pridobi, to pa od svoje izgubi. Pri vinogradništvu pa sem opazoval še nekaj bolj značilnega. V naše kraje se je pred več desetletji zanesla Izabela. Ta vrsta je od kraja imela precej močan okus po stenicah. V teh letih se je pa pri nas tako prilagodila, da je ta duh močno izgubila. Popustila je pa tudi vsa njena odpornost proti trtni uši, tako da jo ta ravno tako uničuje kakor druge evropske. To je dejstvo, ki ga zamore potrditi vsak boljši vinogradnik iz našega kraja. So izjeme, kjer še uspeva, imamo pa v močni ilovki tudi še uspeva joče nasade belih evropskih trsov. Naš kraj je bolj zadnji v vinarstvu in se ta panoga ne goji tako intenzivno kakor drugod, zato se je rad poprijel trsa, ki je dalo manj dela. Zato ima pa ta kraj v teh ozirih obilne izkušnje.

Pred ameriški trsi, ki dajejo vino (direktni producenti), sem izgubil vse spoštovanje. Tudi drugi ga bodo, če ga še niso. Lansko leto je bila celo izdana naredba, ki prepoveduje sajenje teh vrst. Žal, da se ne izvaja in da se tudi izvajati ne more. Vsak tak čin bi bil enostavno nasilje proti prostosti državljanov. Če bi bile te vrste dobre, bi ves državni nadzorovalni aparat ne opravil dosti; sadile bi se vseeno. Ker so pa slabe, ni treba imeti nobenega strahu; izginile bodo sameodsebe. Ljudi je treba samo poučiti. Slovenec se novotarije rad oklene, jo pa tudi hitro pusti, če vidi, da ni nič z njo. Vinska kriza bo pa napravila konec nasadom direktnih producentov. Naš trg bo obdržal samo dobro evropsko vino. Ko bomo dobili izvoz za vino, bo samo tako vino prišlo v poštev, kajti jabolčnika imajo naši sosedi sanit dosti. Ivan Dolinšek, St. Ilj, Velenje.

—□—

g Vreiskava grozdneža šoka grege sladkorja in kisline na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru se vrši od leta 1921. dalje redno vsake tri dni, počenši vsako leto 24. septembra. Tudi letos so se te preizkušnje do 6. oktobra ponavljale petkrat. Zanimajo nas najprej rezultati od prvega in zadnjega dne vsakega leta v povprečnih številkah (preiskovale so se sorte beli burgundec, silvanec, traminec, šipon ali mozlavina, laški rizling in rizling z raznih leg šolskega vinograda »Kalvarija«):

Leto	24. septembra	6. oktobra
	sladkorja kisline	sladkorja kisline
1921	17.5% 10.0%	20.0% 9.3%
1922	15.0% 11.0%	16.5% 10.3%
1923	14.7% 13.8%	16.5% 12.2%

Največ sladkorja so imele preiskovane grozdne sorte:

1921 traminec	20.5%	9.0%	—	—
beli burgund.	—	—	21.6%	8.0%
1922 laški rizl.	16.4%	9.0%	—	—
beli burgund.	—	—	18.5%	9.3%
1923 beli burg.	17.0%	12.6%	18.0%	11.5%

Najmanj sladkorja so imele preiskovane grozdne sorte:

1921 rizling	15.0%	12.0%	—	—
šipon	—	—	18.0%	11.0%
1922 silvanec	12.1%	13.0%	14.9%	8.2%
1923 silvanec	12.9%	12.7%	14.2%	11.5%

Preizkusi se nadaljujejo. Ugodno je samsko vreme bo tudi letos kvaliteto še znatno izboljšalo, zato se ne smemo z začetkom trgatve prenatlagiti. Vendar bo letošnje vino pri nas v splošnem bolj kislo kot lansko, zato pa vendar dovolj sposobno vsaj za domačo trgovino, zlasti za umno mešanje z našimi južnimi vini, ki so češče zelo alkoholna, a plehka (premalo kislá), kar ne ugaja povprečnemu vinopivcu. Vinarska in sadjarska šola je v letih 1921 in 1922 končala vinsko trgatve še le v prvem tednu novembra ter je pri tem dosegla najboljše uspehe. — Kmetijski ravnatelj Andrej Žmave.

—□—

g Destilat iz vina — konjak? Finančna delegacija v Ljubljani je izdala odlok, da se vsak destilat iz pokvarjenega ali nepokvarjenega vina smatra za konjak. Med pokvarjeno vino računa fin. delegacija tudi vinske droži. Prekuhanje droži se torej smatra za proizvodnjo konjaka. Ker pa proizvodnjo konjaka ni trošarine prosto, bo torej treba plačati za vsako prekuhanje pokvarjenega ali nepokvarjenega vina trošarino in sicer od vsake hektoliterske stopnje alkohola 35 Din. Zopet nov blagoslov, ki ga je prinesla ljudstvu naša klerikalna poslanska delegacija, ki niti tega ni zmogla preprečiti.

g Znižanje prevoznih tarif za vino. Ministrstvo za promet je z odlokom z dne 29. sept. 1923 odobrilo predlagano deklarifikacijo domačih vin za izvoz tako, da se znižajo prevozne tarife povprečno za 50%. V lokalnem prometu se računa po blagovni tarifi (vagonski tovor) po klasi A, pri izvozu pa po klasi C. Po tej spremembi se plača sedaj za 1 vagon vina, namenjenega za izvoz, od Metkoviča do Maribora 2.940 Din. (prej 6.310 Din.) od Vrha do Maribora 2.830 Din. (prej 7.780 Din.) od Zagreba do Maribora 860 Din. (prej 1.580 Din.)

Zagrebaška vinska borza (3. tm.) Vino domače, 7-8 maligana, postavno tovarna postaja 3.5-4; svetoviranjško 7.5-8 mal., vtov. post. 4-4.5; isto 8.5-9 mal., vtov. post. 5-5.5; okičko-plješivsko, 8.5-9.5 mal., vtovorna postaja 5-6; staro 1921-10.5-11 mal., kolodvor Zagreb 6.5-

7; iločko, 9.5-10 mal., šlep ali kolodvor Palanka, 5.5-6; vršačko, garantirano 7 mal., Vršač, 1.5-1.75; graševina: cca 10 mal., fr. Zagreb kolodvor, 6.5-6; črna dalmatinsko, 11 mal., franko Zagreb, ponudba 6.5; vršačko belo, 7 odst. franko skladišče Zagreb, tranzitno, ponudba 2.85. Tedenca nestalna.

Trgovina, obrt in industrija.

g Prodaja skladišča v Mariboru. V pisarni inženirskega oddelka Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Kongresni trg. 1, vršila se bo dne 25. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne ponovna javna ustmena dražba za prodajo skladišča v Einspillerjevi ulici v Mariboru. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

g Dobava materiala za povezovanje tobaka. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 25. oktobra t. l. ofertalna licitacija glede dobave materiala za povezovanje tobaka (plamne »amerikane«, špaga, svinčene ploambe itd.) Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovsko in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

g Dobava materiala za izdelovanje petrolejskih kant. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 23. oktobra t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznega materiala, potrebnega za izdelovanje petrolejskih kant. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovsko in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

g Prodaja raznih odpadkov. Pri upravi zavoda za izradu vojne odeče v Zagrebu se bo vršila dne 24. oktobra t. l. ponovna dražba odpadkov od blaga, usnja, kovin itd. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovsko in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Pobijanje »šušmarstva« v Avstriji. Ne samo pri nas, tudi v Avstriji se je po vojni silno razpaslo takozvano šušmarstvo, ali kakor mu pri nas ponekod pravijo, »fufšarija«, tj. opravljanje obrtniških del po neizkušenih obrtnikih, ki nimajo predpisanih izkušenj in oblasti venega dovoljenja za izvrševanje koncesije. Pri nas je zlasti razvito obrtništvo v prej takozvanih prostih obrtnih (tesarji, zidarji itd.). Po deželi opravlja jo taka dela večinoma nekoncesijonirani obrtniki, ki za svojo obrt ne plačujejo nobenega davka, odjedajo pa delo koncesijoniranim ali izučenim, ki se čisto bori za svoj obstanek. Najbolj razvito je pri nas šušmarstvo v Prekmurju, to pa radi pomanjkanja obrtnikov in obrtniških šol, pa tudi v vseh južnih krajih. V Avstriji so napovedali temu pojavu najhujši boj. Trgovsko ministristvo je organiziralo obrtniških zbornic in organizacij poslalo vsem obrtnim organizacijam vprašalne pole, v katerih naj obklopijo, kako škodo jim povzročajo ti neplekni obrtniki in kako naj bi se šušmarstvo najuspešneje pobijalo. Tudi pri nas se bori obrtništvo že mnogo let za izenačenje in izpopolnitev obrtniškega zakona, v katerem naj bi se vnesle tudi strožje določbe zoper šušmarstvo in tako zaščitilo poklicne obrtnike-davkoplačevalce. Žalibog se pri nas mnogo več poslagla na strankarstvo, kakor pa na procvit našega gospodarstva, katerega temelj tvori obrt.

Tržne cene.

Vrednost našega dinarja 9. tm. Dobil se je: 85-86 dinarjev za 1 dolar, 5 dinarjev za 1 francoski frank, 15 dinarjev za 1 švicarski frank, 12 para za 100 ak., 7 para za 10.000 nemških mark, 2 in pol dinarja za 1 češko krono, 3 din. 90 para za 1 italijansko liro.

Žitni trg. Dne 9. tm. so bile cene sledeče: V Novem Sadu: pšenica bačka 355, banatska 357.5, sremska 355-260 din., srbijanska 350 din.; ječmen bački 267.5-270 din.; oves bački 240 din.; turščica bačka 252.5 din.; fižol bački beli 225 din.; moka »0« 570 din. — V Zagrebu: moka bačka »0« 565, pšenica bačka 355, slavonska 353.75, turščica 260, oves 237.5 din. — V Beogradu: pšenica 355, turščica stara 275, nova za mare-april 235, fižol beli 260 dir

Tržne cene v Mariboru

dne 1. oktobra 1923. (Cene v dinarjih).

1. Meso: Govadina I 25-26.50, II 24-25.50, svinjska 24-25, vampi 9, pljuča 22-23, ledvice 22-23, gobec 22-23, možgani 22-23, parklji 6-7, vime 10-11, loj 15-20. Teletina I 32-33, II 30-31, jetra 24-25, pljuča 23-24, ledvice 22-23. Svinjina: Prasičje meso 35-40, salo 37-38, čreva mast 30-31, pljuča 15-16, jetra 15-16, ledvice 25-26, glava 25-26, noge 17-18, slanina sveža 38-40, paprta 43-44, prekajena 42-43, mast 39-40, prekajeno meso 48-55, šunke 48-55, prekajene noge 48-55, prekajen jezik 48-55, prekajena glava 25-26.

2. Klobase: krakovske 50-55, debrecinske 25-30, brunšviške 25-30, pariške 30-35, polske 30-35, safalade 30-35, brenovke 35-40, kranjske 50-55, prekajene 45-50, meseni sir 30-35, poljske salame 45-50, pretisnjene klobase 45-50.

3. Konjsko meso: I 15-16, II 12-13.

4. Kože: konjske, komad 150-160, geveje 20-21, telečje 31-32.50, svinjske 7.50-10.00, gornje 105-190, podplati 100-140.

5. Perutnina: Piščanec majhen 20-30, veliki 35-40, kokoš 50-60, raca 35-40, gos 60-80, golob 40-50, zajec domač (majhen) 20-25, zajec domač (veliki) 40-45.

6. Mlečni izdelki: mleko (liter) 3.50, smetana 15-16, surovo maslo (kg) 46-47, čajno maslo 45-46, maslo 45-46, sir emental 145-150, polental 65-75, pastirski 35-40, groyerski 45-50, tilsitski 45-50, parmezan 180 do 200, sirček (komad) 7-10, jajca (komad) 2-2.25.

8. Kruh: Bel (kg) 7-8, črn 6-7, ržen 5-6, žemlja (5/4 kg) komad 45-50, mlečni kruh 45-50.

10. Specerijsko blago: Kava I 61-62, II 45-46, kava pražena I 70-71, II 48-49, sol 250, poper cel 35-40, poper mlet 35-40, paprika 45-50, testenine 14-30, sladkor v prahu 25-30, sladkor v kristalu 22-23, sladkor v kockah 24-25, kvas 30-35, škrob pšeničen 16-17, rižev 25-30, koruznega 20-25, riž 7-12, kis navadni (liter) 4-5, vinski 3.50, olje namizno 31-32, bučno 37-40, spirto denat. 15-16, mlo 18-20.

11. Zito: Pšenica 4-5, rž 3.75, ječmen 3-4, oves 3-4, koruza 3.75, proso 4-5, ajda 3-4, fižol luščen 2-2.50, fižol rajni 2-2.50, grah 2-2.50, leča 2-2.50.

12. Mleški izdelki: Pšenična moka 0.7-1.0, 1.6-2.0, 3-4, 4.6-5, 5-6, 6-7, 7.5-8, kaša 7.50, jesprenj 6.50, otrobi 6.50, koruzna moka 4-5, koruzni zdrob 5-6, pšenični zdrob 4.50, ječmenova moka 4-5, ajdova moka 1.10-1.2, 2.8-3, ajdova kaša (liter) 1-1.2, ržena kava 10-15, cikorijska 25-30.

13. Krma: Seno sladko 75-100, seno kislo 75-100, olava 70-80, detelja 70-80, ovsena slama 65-75, pšenična slama 65-75, ržena slama 65-75, (za 100 kg).

14. Kurivo: Drva trda 200-220, mehka 110-120 (za m³), premog, trboveljski 2-3, veleski 29-32, (za 100 kg), oglje 2-3, koks 2-3, (za kg), liter petroleja 7-8, liter benzina 10-11, kg karbida 6-7, kg sveč 16-17.

15. Zelenjava in podzemljice: Črna glavna (kg) 1-1.25, strcnata 1-1.25, indijca 1-1.25, berivke 1-1.25, metavilka 1-1.25, zelje zgodno (kg) 4-5, zelje pozno (kg) 4-5, karfiola (komad) 5-20, spargeljni šopek 1-2, paradižnikov 3-4, kumare 1-2, komad 0.50, jedilne buče komad 2-3, grah v stroju (liter) 1-1.2, luščenega 1-1.2, fižol v stroju kupček 1-1.2, peteršilja šopek 0.25, zeleni šopek 0.25, čebule 2-3, česen 10-12, pora (komad) 0.50, korenje vrtno 0.25, korenje navadno 0.25, zelenjava za kuhinjo (šopek) 0.25, rdeča pesa (komad) 0.50, repa 0.50, koleraba podzemljica (komad) 0.50, krompir zgodnji (kg) 1-1.50, krompir pozni 1-1.5, hren 5-6, zelje kislega 1-1.5, repe kisla 2-3.

Iz življenja in sveta.

Kako izgleda komunistična država v resnici?

Tudi pri nas so svojčas in še danes pod drugo firmo obljubljali komunisti svojim volilecem in pristašem raj na zemlji, če jim pomagajo do zmage in ustanovitve komunistične države. Kako izgleda ta država v Rusiji, kjer vlada lakota in pomanjkanje na eni, a zapravljanje in bahavost na drugi strani, je dovolj znano. Slična, popolnoma komunistična država je obstojala tudi že pred davnimi leti, a je tudi po kratkem času zopet propadla in postala »buržujska«.

Angleški pisatelj W. Lane je bil z dušo in telesom socialista. Živel je v Avstraliji in je bil eden glavnih voditeljev tamošnjega delavstva, kateremu je posvetil vse svoje znanje in svoje sposobnosti, ne pa kakor večina današnjih talokozvanih »delavskih« voditeljev, ki smatrajo to za svoj poklic. V Avstraliji je pridigal svoje prepričanje, da je samo zasebna lastnina kriva vsega uboštva in socialnih krivic. Že takrat je zahteval socializacijo vseh zasebnih podjetij. Prišel je pri tem na misel, da bi se v kakem še neobljudenem kraju dala ustanoviti taka, po njem zamišljena komunistična država. Njegova ideja je kmalu našla več pristašev, ki so se leta 1893 po predhodnem dogovoru z južnoameriškim predsednikom izselili v južno Ameriko, kjer so dobili brezplačno 450 tisoč jutrov najrodovitnejše zemlje, ki je ni bilo treba niti gnojiti, a je po trikrat na leto dozorela žetev. Po pravilih, ki so jih vsi izseljenci odobrili in priznali, je bilo vse imetje, vse premoženje, orodje, dežela, živina, zemlja, denar, sploh vse skupna last. Vsak izkupiček se mora enakomerno razdeliti, brez ozira na spol in starost, poklic in opravilo, delo pa se mora vršiti po določenem redu. Nadalje so pravila prepovedovala uživanje alkoholnih pijač, priznavala enakopravnost obeh spolov in ver. Vrhovno vodstvo, brez katerega seveda je bilo vsako delo nemogoče, je prevzel Lane sam, dodeljena pa sta mu bila dva načelnika, ki sta, če je bilo treba, tudi s silo pripomogla k izvršitvi pravil in izdanih naredb. Že med potjo se je pokazalo, da popolnoma komunistično ne bo šlo. Zato je moral Lane takoj po prihodu na kopno proglasiti svetost zakona in prepovedati preprosto običevanje z ženskimi spolom. Dne 11. oktobra 1893 je bila kolonija oziroma komunistična država ustanovljena. Za vse odrasle je bil določen osemurni delovni čas. Pa že sami način razdelitve dela je zbujal med državljani veliko nezadovoljnost. Sodrugi, ki je osem ur delal v solnčni vročini na polju, se je hudoval nad pastirjem, ki je na konju pasel živino in se sprehaljal v senci, ta zopet je bil prepričan, da ima učitelj mnogo lažji posel nego on itd. Hrano in stanovanje so imeli vsi enako. Nikdo ni bil zadovoljen s svojim delom, ki se mu je zdelo težje od onega, ki ga opravljata tovariš in tako je povsod vladalo v kratkem času največje ogorčenje. Zemlja se je slabo obdelovala, dohodki so se vidno manjšali in nastopilo je v kratkem pomanjkanje živil in oblačil. Nikomur ni prišlo na misel, da bi podrl kos gozda in les prodal ter iz izkupička nabavil potrebna živila in druge potrebščine, ki jih sami niso pridelovali, ker se je vsakemu zdelo delo pretežko. Tako je zavist radi lažjega dela in sovraštvo zoper lenuho, ki so malo delali, a uživali iste pravice, imeli isto hrano in stanovanje, ubila vsako veselje do dela. Posledica tega je bila, da je država v kratkem obubožala in zabredla v dolgove. Vsi prej najbolj navdušeni komunisti so priznali, da je komunizem na papirju zelo čeden, v resnici pa neizvedljiv, ker je vsak, mesto da bi bil prost, še le večji suženj. Končno je prišlo tako daleč, da je moral Lane, ki je državo ustanovil, pobegniti. Ostali so si zemljo in vse orodje, živino itd. razdelili in vsak je obdeloval svoj košček. Njemu se je povrnilo v deželo zopet blagostanje, kajti sedaj ni delal vsak samo osem ur, ampak dokler je bilo sonce na nebu. Gradili so si kar po vrsti čedne hiše in postali iz komunistov zopet navadni, zakonom in splošnemu družabnemu redu pokorni državljani. Še danes slovi ta pokrajina kot ena najboljših pokrajin, ki je ponosna na svoj kmečki stan, ki se je razvil iz nekdanj revolucionarnih komunistov.

Tako, kot v tej, bi se zgodilo v vsaki drugi državi, kjer bi se uveljavil komunistični evangelij. Najboljši dokaz zato nam je Rusija, kjer so v začetku proglasili vse premoženje za skupno last, sedaj pa ga polagoma zopet vračajo privatnim lastnikom, da omogočijo stradanju prebivalstvu kruh in zaslužek.

□

Biološke posledice svetovne vojne.

V Kopenhagenu obstoja posebno društvo za socialni studij svetovne vojne, ki je nedavno izdalo zanimivo statistiko. Glasom te statistike so vojskujoče države izgubile od polovice leta 1914 do polovice 1919 nad 15 milijonov ljudi. Skupno število prebivalstva se je zmanjšalo za približno 45 milijonov ljudi in sicer jih je 10 milijonov padlo na bojiščih, 20 milijonov je odpadlo vsled padea porodov in 15 milijonov znaša izguba vsled naraščanja smrtnih slučajev.

Razen tega je povzročila vojna tudi druge velike izpremembe, tako v skupinah po spolu in starosti. Število za delo sposobnih moških je padlo za 10%, invalidov je na milijone. Svetovna vojna je uničila najboljše moči evropskega prebivalstva.

Nemčija je izgubila 7 milijonov ljudi (10 odstotkov celokupnega prebivalstva) in sicer: 2 milijona na bojiščih, 4 milijone vsled padea rojstev, in 12 milijona vsled povišane mortalitete (umrljivosti).

Avstrija (v prejšnjem obsegu) je od 40 milijonov prebivalcev izgubila 1 milijon in sicer na bojiščih 300.000, a 150.000 vsled padea porodov. Izgube na Madžarskem in mrtvih v Rusiji, ki se cene na 6 milijonov, ni bilo mogoče natančno ugotoviti.

Skupna izguba germanske rase se računa na 8 do 8 in pol milijona ljudi, to je krog 1% celokupnega prebivalstva.

Francija je izgubila 400.000 na bojiščih, 1.5 milijona vsled padea porodov in 400.000 vsled naraščanja umrljivosti. Skupno torej 3.6 milijona, kar znaša 8.5 odstotkov celokupnega prebivalstva, ki je v času od leta 1914 do leta 1919 padlo za skoraj 4 milijone ljudi.

Anglija je izgubila 800 tisoč na bojiščih, 850 tisoč vsled padea porodov in 300 tisoč vsled porasta umrljivosti. Skupna zgruba znaša torej 1.850.000 ljudi ali 6.4 odstotke celokupnega prebivalstva.

Od manjših držav je izgubila največ Srbija in sicer 1.690.000 ljudi, od teh samo na bojiščih 690 tisoč ljudi, to je več, kakor Francija.

Da se popravi vsa ta škoda, ki jo je povzročila svetovna vojna v posrednih državah, je treba pospešiti vse zdravstveno-socialne mere, katere obsegajo zavodi ministrstva za zdravje, pa vse do zboljšanja ljudske prehrane, stanovanj, zaščite mater, uvedbe profilakse, boja proti tuberkulozi, spolnim boleznim in alkoholizmu, socialno zavarovanje zoper bolezni, starost in nezgode itd. Vse te mere so bile sankcionirane na mednarodnih konferencah v Bernu (1919), Washingtonu (1919), v Genovi (1920) in Ženevi (1921).

□

Zgodba mlade krasotice.

Življenje človeka je zanimivejše kot napisani roman, dasi se človek navadno ne zaveda, da doživlja roman in da ga piše od zibelke do groba s svojo srčno krvjo. Včasih ima tak doživljeni roman zelo napeto in strastno pisane strani in neprilakovan — žalosten konec. Londonska policija je svoje dni v svojih skupnih službenih poročilih zabeležila zgodbo mlade krasotice, ki je završila pot življenja v starosti 26 let. Romana svojega življenja ni pretrgala sama, temveč je tako hotelo nesrečno naključje, ali kakor pravijo nekateri: usoda. Sprožil se ji je revolver v roki in jo zadel v srec. Morda — kdo pozna čudna pota življenja? — morda bi si bila nekoč sama pognala kroglo v srec. Tako je končalo že stotine živih romanov ženske duše. Toda v tem slučaju je lepoto prehitela — usoda.

Bila je hčanka preprostejšega londonskega kramarja: Jessica Harin so jo zvalili. Končala je kot princezinja. Katero mlado dekle revnega rodu bi tu ne vzkliknilo: ahi... Priroda jo je obdari-

la s prekrasnim telesom, kakor so ga imele največje svetovne lepote. Lepota, dovršenost njenih telesnih oblik je bila tista skrivnostna moč, ki je skromno kramarjevo hčerko posadila v svet bogastva in razkošja.

Začela je na gledališkem odru kot krasotica. Tu ima lepo dekle največ prilike, da razkaže svoje čare, a zato je tudi največ nevarnosti, da se uda skušnjavam življenja. Zdi se, da lepa Jacky Hamilton — tako je bilo njeno gledališko ime — ni kazala preveč odpora napram raznim skušnjavam. Imela je mnogo častilcev; pravijo, da si je pridobila premoženja za 100.000 funtov sterlingov; njena garderoba je obsegala 25 klobukov (zopet: ahi! naših dražestnih čitateljc!) in mnogo obleke in dragocene kožuhovine. Pozneje je službovala v velikem modnem salonu, kjer je imela zgolj eno opravilo: da se razkazuje v najfinjših toaletah. (Zavidanja vreden poklic! Opazka naših čitateljc!)

Ko je bila stara 18 let, je poskusila zakonsko življenje. Kot 23 letna žena se je ločila od prvega moža, ki že dolgo ni bil več v njenem srcu. Na nekem elitnem plesu je čakala prijatelja, pa ga ni bilo od nikoder. Tu je pristopil k nji princ Mohamed Djemaleridin Mahoud, brat bivšega egiptovskega sultana. Vsa preteklost je bila v hipu zbrisana in kramarjeva hčerka je postala princezinja, član vladarske rodbine. Ni minulo eno leto, pa sta že bila ločena. Spoznala je bila drugega egiptovskega princa Abbasa Halima in se z njim poročila. Živela sta dokaj srečno, vendar pa nihče ne ve, ali bi bil ta princ zadnji. Morda? Sicer pa pravijo, da lepota dozorila šele okrog 30. leta; takrat so v cvetju vse njene prelesti. Naša princezinja je imela dovolj časa, da se do 30. leta vsaj še dvakrat poroči in razporoči.

A glej: prišlo je ono, na kar ni imela časa misliti, kar se ji je zdelo neverjetno in skrajno oddaljeno. Prišla je smrt. Bila je skrita v revolverju, ki sta ga z možem hotela vzeti na pot. In ničesar drugega ni bilo treba, ko da se je po nerodnosti sprožil petelin. Za krasno princezinjo, ki je bila boginja v moških očeh, je ostala kup mesa, namenjenega gnilju in črvom... Bila je stala šele 26 let. Tako zgodaj je končala zgodba njenega življenja.

□

Ženske hočejo biti vojaki.

V nekem bojevitom ženskem društvu v Parizu je bila nedavno ostra razprava o tem, ali morejo biti ženske vojaki. Saj so na vseh poljih javnega dela baje že dokazale, da so enakovredne z moškimi in imajo pravico do enakovrednosti. Ostala je edino še vojska, zakaj bi tudi tam ne bile enakopravne? Zakaj bi imel moški monopol na dolžnost domovinske obrambe? Moderna Eva hoče tudi tu svojo pravico. Na navedenem sestanku v Parizu se je znana prvoboriteljica za ženske pravice odločno zavzela za to, da ženske vrše tudi vojaško službo. »Me smo« — je dejala — »ravnatoko hrabre kakor moški; da ravnatoliko vzdržimo, dokazujemo moderne športistke. V vseh velikih vojnah je žena v ostalem dokazala, da zna biti enako dober vojak kot moški.« Razprava v tem ženskem društvu je vzbudila v Parizu precej veselosti. Neki novinar je pokrenil misel, naj bi se o tem vprašanju vršilo glasovanje vseh moških v državi. Gotovo bodo z veseljem prepustili vojaško dolžnost samo ženskam.

Razno.

r Strahote džunglje. V naših krajev-
nih razmerah si niti ne more človek zamisliti nevarnosti, ki prete ljudem v divjih krajih, recimo v džunglah Indije. Čitamo pač o tem v romanih in gledamo v filmih, gledamo leve v menažerijah, ne moremo pa se sprijazniti z mislijo, da bi lev hodil krog nas prosto kakor pes ali zajec. Vendar nam statistika iz Indije živo kaže, v kakih prilikah žive tam ljudje. V minulemu letu so ubile zveri v Indiji 3263 oseb. Največ jih je poginilo v krempljih tigrov (1063), potem leopardov (509), volkov (460), slonov (55). Nekaj posameznih slučajev je še od aligatorjev, krokodilov in sličnih živali. Tu pa še niso vštet slučajni smrti po kačjem piknu. Teh slučajev je bilo lani v Indiji 20.000.

